...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

...БУРЯАД ҮНЭН

...СС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 70 (11973)

1969 оной мартын 23, воскресени

Сэн 2 мүнгэн

ЭРХИМҮҮДЭЙ ТООДО

Хонишон Шоён Найданович Намжалов тэрэнэй нүхэр Бальжид Дамбаевна Цыбикова хоёр Хэжэнгын совхоз дотор эрхим ажалаараа суурхаһаар үнинэй. Тэдэнэр Хүхэ-Добо нютагтаа арба гаран жэлдэ хонишоноор хүдэлнэ. Эдэ нүхэднай һүүлэй дүрбэн жэлдэ хонин бүриһөө хурьга түлжүүлжэ республикын эрхим хонишодой тоодо орон хой.

Мүнөө жэлдэ эндэхи хонишод В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулжа хонин бүриһөө хурьга түлжүүлхээр шиидэһэн. Тэдэнэр энэ уялгаяа амжалтатай бэелүүлнэ. Отара дээрэхи 536 эхэ хонидһоонь хамта 340 хурьган абтаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэнэ. Эндэ түрэхэ хонид үшөө олон.

Хонишодто түл абалгын энэ харюусалгатай үедэ Хэжэнгын дунда һургуулиин зургаадахи классай һурагшад туһална.

Д. САМБУЕВ.

...юзна, автономито республикануудай нютагуудтахи ажалшадай депутадуудай Соведүүдые һунгалгын дүнгүүд тухай МЭДЭЭСЭЛ

...һунгалтын дүнгүүд тухай тоо мэдээнүүд Союзна Республикануудай Верховно Соведүүдэй Президиумүүдһээ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ абтаһан материалнуудай үндэһөөр толилогдоно

...й мартын 16-да союзна, ...бүхы. республиканууд ...ууддай. областьнуудай, ...астьнуудтахи област... ...ьна округуудтахи ок... ...нно, городской. горо... ...нно, сельскэ, посело... ...адай депутадуудай ...һунгалта үнгэргэгдөө.

...убликануудтахи гүрэ... ...нютагай зургаануудай ...журимтайгаар. һун... ...тическэ. ажалай ехэ ...лай оршон байдалда, ...зэрые — Владимир ...й түрэһөөр зуун жэ... ...рзэйгөөр угтахын тү... ...адай дунда дэлгэрһэн ...оршон байдалда үнгэ...

...эхын тула һунгуу... ...107 комисси эмхидхэг... ...комиссинуудта ниитын эм... ...ажалшадай бүлгэ... ...98.765 түлөөлэгшэд ...байна. Эдэ комиссинуу... ...3.886.638 эхэнэр ...али 44,7 процентнь, ...70.693 гэшүүд болон ...гү, али 33,0 про... ...найбэшэ 5.828.162, хүн гэхэ гү, али 67,0 процентнь ороһон байна. Комиссинуудта ВЛКСМ-эй 870.725 гэшүүд хүдэлмэрилөө.

6 хизаарай ажалшадай депутадуудай Соведүүдтэ, областной — 107. автономито областьнуудтахи областной 8, национальна округуудтахи окружной 10 Соведүүдтэ, районно — 2.878, городской — 1.910, городуудтахи районно — 434, сельскэ — 10.748, поселково — 3.433 Соведүүдтэ һунгалта үнгэргэгдөө. Узбегэй ССР-тэ сагай уларилай муу байһан дээрэһээ районно хоёр Соведтэ, городской — 1, сельскэ — 12, поселково 3 Соведтэ һунгалтань хойшолуулагдаа.

Нютагай бүхы Соведүүдэй һунгалта үнгэргэхын тула һунгуулиин 2.071.925 округ бии болгогдоо һэн. Орон доторнай һунгуулиин 165.285 участок эмхидхэгдэһэн байна.

Бүхы орон доторхи һунгагшадай списогүүдтэ 149.775.884 хүн оруулагдаа, тэдэнэй 149.698.915 хүн гэхэ гү, али 99,95 процентнь һунгалтада хабаадаа.

Һунгалтада һунгагшадай хабаадаһыень союзна республиканудай, Соведүүдэй талаар абажа харуулбал имэ байна:

	Һунгагшадай бүхы тоо	Дуугаа үгэлгэдэ хабаадаһан һунгагшадай тоо	
		Тоо	Процентээр
...республиканууд:			
	83.399.441	83.342.309	99,93
...ССР	31.616.032	31.610.798	99,98
...ССР	5.659.791	5.658.018	99,97
...ССР	5.398.534	5.398.256	99,99
...ССР	6.819.411	6.818.806	99,99
...ССР	2.761.513	2.761.370	99,99
...ай ССР	2.406.201	2.405.971	99,99
...ССР	1.996.794	994.330	99,88
...ССР	2.105.286	2.103.392	99,91
...ССР	1.700.686	1.698.592	99,88
...ССР	1.433.937	1.433.573	99,97
...ССР	1.297.545	1.297.200	99,97
...ССР	1.215.780	1.215.288	99,96
...ССР	1.009.866	1.009.454	99,96
...ССР	955.067	951.558	99,63
...:			
	9.961.199	9.954.827	99,94
	101.941.206	101.889.424	99,95
...область- ...стной	1.075.872	1.075.560	99,97
...а окру- ...ружной	579.767	579.438	99,94
	76.188.036	76.168.292	99,97
	82.570.751	82.512.302	99,93
...хи			
	39.401.968	39.372.601	99,93
	60.609.618	60.595.574	99,98
	13.085.281	13.079.852	99,96

Коммунистнууд болон партийнабашэ хүнүүдэй арадай нэгэдэлэй кандидадуудта һунгагшад нэгэн һанаалтайгаар дуугаа үгөө гэжэ һунгалтын дүнгүүд дээрэһээ элирэн харагдана. Соведүүдэй һунгалтын дүнгүүд имээр тодорхойлогдоно:

Соведүүд	Депутадуудта кандидадуудта үгтэһэн дуунууд: Тоо	Депутадуудта кандидадуудта үгтэһэн дуунууд: Процентээр	Кандидадуудые буруушаажа үгтэһэн дуунууд	Үнэнтэ бэшэ гэжэ тоологдоһон бюллетенүүд
Хизаарай	9.924.285	99,69	30.472	70
Областной	101.583.170	99,70	305.733	521
Автономито областьнуудтахи областной	1.072.188	99,69	3,366	6
Национальна округуудтахи окружной	575.655	99,35	3.783	—
Районно	75.969.798	99,74	198.345	149
Городской	82.184.703	99,60	326.957	642
Городуудтахи районно	39.206.536	99,58	165.834	231
Сельскэ	60.412.723	99.70	182,634	217
Поселково	13.018.310	99,53	61.433	109

Нютагай бүхы Соведүүдтэ 2.070.539 депутат һунгагдаа, тэдэн соохоо: хизаарай Соведүүдтэ 1.901 депутат, областной Соведүүдтэ — 22.792, автономито областьнуудтахи областной Соведүүдтэ — 1.153, национальна округуудтахи окружной Соведүүдтэ — 968, районно Соведүүдтэ — 226.570, городской Соведүүдтэ — 245.193, городуудтахи районно Соведүүдтэ — 91.513, сельскэ Соведүүдтэ — 1.289.783, поселково Соведүүдтэ 190.666 депутат һунгагдаһан байна. Нютагай Соведүүдтэ һунгагдаһан депутадуудай 1.046.896-нь гэхэ гү, али 50,6 процентнь урдахи зарлалай Соведүүдтэ депутадуудаар һунгагдаагүй хүнүүд байгаа.

Һунгуулиин 145 округто (сельскэ — 135, поселково — 4, городской — 3, районно 3 Соведүүдтэ) һунгагдаха ёһотой байһан кандидадууд диилэнхи олонхиин дуу абажа шадаагүй, тиимэһээ депутадуудаар һунгагдаагүй.

Кандидадуудай гаража ошоһон дээрэһээ һунгуулиин 5 округто һунгалта болоогүй.

Һунгалта тухай дүримэй хазагайруулагдаһан дээрэһээ һунгуулиин 6 округто (сельскэ Соведүүдые һунгаха 2 округто, поселково Соведүүдые һунгаха 4 округто) һунгалтань үнэнтэбэшэ гэжэ тоологдоһон байна.

Эдэ бүхы округуудта һунгалта шэнээр үнгэргэгдэхэ.

Союзна республикануудта һунгагдаһан депутадуудай бүридэл имэ тоо, мэдээнүүдээр тодорхойлогдоно:

Союзна республиканууд	Һунгагдаһан депутадуудай тоо бүхыдөө	Тэрэ тоодо: эхэнэрнүүд — Тоо	Тэрэ тоодо: эхэнэрнүүд — Процентээр	КПСС-эй гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд — Тоо	КПСС-эй гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд — Процентээр	Тэрэ тоодо: Партийна бэшэ хүнүүд — Тоо	Партийна бэшэ хүнүүд — Процентээр	Тэдээн соохоо ВЛКСМ-эй гэшүүд — Тоо	ВЛКСМ-эй гэшүүд — Процентээр	Хүдэлмэришэд — Тоо	Хүдэлмэришэд — Процентээр	Колхозникууд — Тоо	Колхозникууд — Процентээр
РСФСР	1.092.775	498.315	45,6	483.657	44,3	609.118	55,7	134.666	12,3	421.843	38,6	247.702	22,7
Украиныи ССР	425.374	179.602	42,2	201.790	47,4	223.584	52,6	58.703	13,8	128.328	30,2	177,126	41,6
Белоруссиин ССР	81.808	35.900	43,9	35.932	43,9	45.876	56,1	11.116	13,6	22.218	27,2	28.165	34,4
Узбегэй ССР	82.175	36.727	44,7	38.119	46,4	44,056	53,6	8.876	10,8	22.983	28,0	31.547	38,4
Казахай ССР	109.160	47.184	43,2	46.703	42,8	62.457	57,2	14.894	13,6	55.877	51,2	10.829	9,9
Грузиин ССР	48.749	22.098	45,3	22.069	45,3	26.680	54,7	5.940	12,2	11.080	22,7	20.849	42,8
Азербайджанай ССР	44.561	19.732	44,3	19.794	44,4	24.767	55,6	6.870	15,4	12.843	28,8	17.741	39,8
Литвагай ССР	29.557	13.043	44,1	12.868	43,5	16.689	56,5	3.562	12,1	8.965	30,3	9.658	32,7
Молдавиин ССР	33,120	15.949	48,2	15.650	47,3	17.470	52,7	4.974	15,0	5.931	17,9	16.491	49,8
Латвиин ССР	23.905	11.314	47,3	10.555	44,2	13.350	55,8	3.133	13,1	6.744	28,2	8.425	35,2
Киргизэй ССР	23.853	10.409	43,6	10.847	45,5	13.006	54,5	2.701	11,3	7.449	31,2	8.606	36,1
Таджигай ССР	20.455	9.000	44,0	9.449	46,2	11.006	53,8	2.181	10,7	4.270	20,9	9.438	46,1
Армениин ССР	25.273	10.898	43.1	11.758	46,5	13.515	53,5	2.600	10,3	8.309	32,9	8.713	34,5
Туркмениин ССР	18.481	7.763	42.0	8.008	43,3	10.473	56,7	2.497	13,5	4.322	23,4	8.041	43,5
Эстониин ССР	11.293	5.379	47,6	4.433	39,3	6.860	60,7	1.146	10,1	4.195	37,1	2.766	24,5
Бүхыдөө	2.070.539	923.313	44,6	931.632	45,0	1.138.907	55,0	263.859	12,7	725.357	35,0	606.097	29,3

...й Верховно Соведэй Президиумэй Указ

...СЕРЖАНТ Ю. В. БАБАНСКИДА, АХАЛАГША ЛЕЙТЕНАНТ ...БУБЕНИНДЭ СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ГЕРОЙН НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

...гүрэнэй хилые хамгаалха үедөө баатаршалга, габьяа гар... ...даа имэ хүнүүдтэ **Советскэ Союзай Геройн** нэрэ зэргэ олгохо, ...ин, **«Алтан медаль»** барюулха:

...а сержант **Бабанский** Юрий Васильевичта.

...а лейтенант **Бубенин** Виталий Дмитриевичта.

...СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

...ремль. 1969 оной мартын 21.

...й Верховно Соведэй Президиумэй Указ

...ВНИК Д. В. ЛЕОНОВТО, АХАЛАГША ЛЕЙТЕНАНТ ...РЕЛЬНИКОВТЭ СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ГЕРОЙН НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

...гүрэнэй хилые хамгаалха үедөө баатаршалга, габьяа гарга... **...Советскэ Союзай Геройн** нэрэ зэргэ (наһа бараһан хой... ...:

...ик **Леонов** Демократ Владимировичта.

...а лейтенант **Стрельников** Иван Ивановичта.

...СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

...ремль. 1969 оной мартын 21.

...Й ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

...арал шадар СССР-эй гүрэнэй хилэдэ Хитадай харата бал... ...ай добтолхо үеэр 1969 оной мартын 2-то харюу үгэхэдөө ...шалга гаргаһан хилын харуулай хэдэн сэрэгшэдые, хилэ ...ыг эрхэтэдые СССР-эй Верховно Соведэй Президиум 1969 ...21-нэй Указаар СССР-эй орденууд болон медальнуудаар шаг... ...дэнэй тоодо Ленинэй орденоор младша сержант Каныгин ...овник Константинов А. Д. шагнагдаа.

...ипломадууд Сибирьтэй танилсана

...(ТАСС). Дипломатическа хэдэ хэдэн түлөөлэгшэд Зүүн Си... ...үдэрэй турша соо ябажа танилсаад, Братскда мартын 21-дэ ...үүргэв.

...гүрэнүүдэй дипломадууд эндэ баригдажа байһан ой модоной ...алганууудтай танилсаа, Братск ГЭС-тэ ошожо хараа.

...Гадаадын хэрэгүүдэй министерство дипломадуудай аяншалга

ХАБАРАЙ ТАРИЛГАДА БЭЛЭДХЭЛЭЙ ШИИДХЭХЫ ҮЕ ОРОО

ШАЛГАЛТА ЮУ ХАРУУЛААБ?

ДЭЭРЭЭ ОРТОХОНЬ...

Байгша ондо сагай уларилай онсо илгаатай байһан дээрэһээ хабарай тарилгада эрхим һайнаар бэлэдхэжэ, тэрэниие богонихон болзор соо, һайнаар үнгэргэхэ гээшэ тон ехэ удха шанартай. Гэбэшье хабарай тарилгада бэлэдхэл Загарайн аймагай олохон ажахынуудта унжагайрһан гэжэ манай рейдовэ шалгалта элирүүлээ.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо ерэхэдэмнай, тарилгада бэлдэжэ байһан ямаршье тэмдэг харагдабагүй. Тарялан утэгжүүлхэ, уһалха гэхэ мэтэ хүдэлмэри ябуулхаһаа байха һанаашалагдаашьегүй. Бүхы полинуудтань шэбхэ гаргагдаагүй, хооһон, зэнхыжэ харагдана. Амбаарайнь хорёо соо хон-жэн. Үрэһэ илгаха, хородохо хэрэг орхигдошонхой. Обёосойнгоо хүрэнгын ямаршье шанартай байһые мэргэжэлтэд мэдэнэгүй. Колхозой главна агроном Ю. Л. Балханов тушаалдаа һая ороод байнаб гэхэһээ бэшэ юушье хэлэнэгүй.

— Техникэ заһабарилгада ябаха хүмнай үсөөдэнэ. Запасной частьнууд дуталдана. Гэнжэгүйһөө болож, 2 «ДТ» трактор миин лэ хэбтэнэ, — гэжэ бригадир Пүнсэг Дамбиев гэмэрнэ.

— Гэнжэтэй 11 трактораа хабарай тарилга дээрэ хоёр халаанда хүдэлгэхэ болоо һаамнай, 5 механизатор дуталдаха, — гэжэ эндэхи главна инженер П. Д. Дамдинов хөөрэнэ.

Тарилгын эхилтэр үды, үшөө эртэ байна, «болзоройнь ерэхэдэ» бүхы юумэн хэгдэнэ бэзэ гэжэ найдаад, һанаа амар һуужа байһан колхозой хүтэлбэрилэгшэдые гайхамаар. Үшөө 3 трактор заһабарилагдаагүй. Полевой стануудые бэлдэхэ, хабарай тарилгые яажа үнгэргэхэ тухайгаа тэдэнэрэй һанаагаа зобонгүй ябаһаниинь халагламаар.

Сэхыень хэлэхэдэ, мүнөө жэлэй тарилга энэ колхоздо хэзээ хэзээнэйхиһээ хүндэ хүшэр байдалда үнгэрхэнь. Тарилга хэглэхэ 1580 гектар газарайнь ойроол 293 гектарынь намарай паар болгогдонхой. Гансахан энэ баримта хаража үзэхэдэ, бүхы тракторнуудаа хоёр халаан соо хүдэлгөөгүйдэнь аргагүй байна бшуу.

Энэ колхозой хүршэ ажахынуудтань механизаторай курснууд нээгдэнхэй. «Гигант» колхозой 9 хүн курсда һурана. Тэдэнэй хоёрынь — залуу басагад. Мүн Онохойн совхоздо бүхыдөө 20 трактористнууд һуралсана. Харин Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо иимэ курс ойройдоошье эмхидхэгдээгүй. Эхэнэрнүүдые механизаторой мэргэжэлдэ һургаха талаар тодорхой хэмжээн эндэ абтанагүй.

«Гигант» колхоздохи байдал хүршэнэрэйхиһөө нэгэ бага дээрэ. Тарилгын технологическа карта табигданхай. Үйлэдбэриин даабари бригаданууудта үгтэнхэй. Колхозой главна агроном К. Д. Яковлев дүшөөд механизатор болон таряашадай агрономическа һуралсалые хүтэлбэрилнэ.

Мүнөө жэлэйнь шэниисын тарялан 580 гектараар нёдондонойхиһоо ехэ байха. Тэрэнэйнь 180 гектарынь боролжо бургааһанһаа сэбэрлэгдэхэ юм. Ургаса багатай ешмээнэй орондо шэниисэ тариха гэжэ эндэхид шиидэнхэй. Мүнөө жэл түрүүшынхиеэ куузику ургамал тарихань.

Гэхэтэй хамта тарилгада ябаха тракторнуудай дүрбэниинь заһабарилагдаагүй. Үрэһэнэйнь 20 процент томо жэжээрээ илгагдаагүй. 11 трактористнууд дуталдана.

Онохойн совхозой ажалшад хабарайнгаа тарилга муу бэшэ бэлэдхэлтэйгээр угтана. Уһалагдадаг 1111 гектар шэниисын таряалангай ханааб, хаалта сэбэрлэгдэнэ, заһабарилагдана. Үрэһэнэйнь ороһон илгагдана.

Гэбэшье, энэ совхозой бүхы юумэниинь бэлэн гэхын аргагүй. Заһабарилагдаадүй техникэ, муу шанартай үрэһэн гэхэ мэтэ дутагдалнууд эдэ үдэрнүүдтэ усадхагдаха зэргэтэй.

Хүрэнгын ороһоной шанар илангаяа Эрхирэгэй совхоздо муу байһаар. Таригдахаар хараалагдаһан үрэһэнэй, хахадынь һайн шанарта үшөө хүргэгдөөдүй.

Эдэ бүгэдые анхаралдаа абажа, эндэхи ажахынуудай мэргэжэлтэд хабарай тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэри эдэ үдэрнүүдтэ яаруулжа, тарилгын түрүүшын үдэрһөө габшагайгаар ажаллаха ёһотой гэжэ найдагдана. Нигэжэ нобшоржо, оройтожо байха гээшэмнай хаанашье таарахагүй, ехэл муу хэрэг болоно бэшэ гү?

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн урда тээхи 1969 ондо амжалтануудые туйлахын тула тэмсэһэн республикымнай хүдөөгэй ажалшадай зэргэдэ Загарайн таряашад оролсожо, хабарай үдэрнүүдые зүбөөр хэрэглэн, үндэр баян ургасын бата һуури табиха зэргэтэй.

Рейдовэ бригадын гэшүүд:

Ц. ГАЛАНОВ,
республикын радио болон телевидениин корреспондент.

В. ОЗЕРОВ,
«Правда Бурятии» газетын корреспондент.

Н. ДАМБАЕВ,
манай корреспондент.

БЭЛЭН БОЛОНХОЙБДИ

Иигээд лэ хабарай тарилгын халуун хаһа хүрэжэ ерэхэнь. Манай Сэлэнгын совхозой механизаторнууд табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ хэзээ хэзээнэйхиһээ эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Кабанскын аймагай «Шергинский» совхозой механизаторнууд болон техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй гарһан үүсхэлые бүрин дэмжэжэ, машина, техникээ түгэс бэлдэжэ эхилээ һэмди.

Манай совхозой механизаторнууд хүдөө ажахын техникые тарилгын хүдэлмэридэ бэлдэхэ хэрэгые тон шухала удха шанартай гэжэ тоолоод, заһабарилгые саг болзор соонь эрхим шанартайгаар дүүргэхын тулада хамаг хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллаа.

Трактор, плуг, сеялкэ болон бусад хэрэгсэлнүүдые заһабарилгаар хараалһан түсэб бүхыдөө 100 процент дүүргэгдөө. Энэ харюусалгата ажалда эрхим һайнаар хүдэлжэ гараһан хүнүүд олон. Тэдэнэй дундаһаа түмэршэ дархашуул В. Шишмарев, Исламов, механизаторнууд Б-Ц. Нимаев, В. Карутин, электро-гагнуур-шан Б. Лубсанов, токарь Д. Чойжонимаев болон бусад бии.

Мүнөө эдэ үдэрнүүдтэ хамаг заһабарилһан техникээ дахин-дахин шалган үзэжэ, һүүлшын шурэбүүдые шангалан мушхажа байнабди гэхэдэ хамаагүй. Уданшьегүй ехэ ургасын түлөө тэмсэл, хабарай тарилгын халуун хаһэ эхилхэнь.

Бидэ хабарайнгаа тарилгада бэлэмди.

Ив. УЛЗУТУЕВ.
Сэлэнгын совхозой МТМ-е даагша.

Сэлэнгэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Онохойн совхозой 1-дэхи отделенидэ үрэһэнэй ороһо томо жэжээрнь илгадаг түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн В. П. Спиридонова.

Н. ДАМБАЕВАЙ фото.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ЛЕНИН БАГШЫН СУРТАЛААР...

(Партиин райкомой пленум дээрэһээ тэмдэглэл)

В. И. Ленинэй теоретическэ мүнхэ сурталые улам хурсаар дэлгэрүүлхэ! Энэ эрилтые үргэн дэлисэтэйгээр, нийтэ олоной ухаан бодолдо гүн гүнзэгыгөөр нэбтэрүүлмээр хүдэлмэри ябуулха тухай асуудалай мүнөө үедэ али зэргын ехэ удха шанартай байһаниинь мэдээжэ. Үнэн дээрээ шухалын шухала энэ хүдэлмэриин хэр ябуулагдажа байһан тухай асуудал КПСС-эй Хориин райкомой ээлжээтэ пленумэй үзэмжэдэ табигдаба.

Тус асуудалаар партиин райкомой секретарь В. Г. Гумпылов дэлгэрэнгы элидхэл хэжэ, В. И. Ленинэй теоретическэ сэсэ мэргэн сурталые шудалха хэрэгые партийна организацинууд хэр зэргэ эрхилжэ байһан тухай шэнжэлэл хэһэн, саашадаа бүтээхэ зорилгонуудые тодорхойлһон байна.

В. И. Ленинэй сурталые элдэб янзаар нэбтэрүүлхэ арганууд бии. Тэдэнэй нэгэн хадаа, коммунистнуудай болон комсомолшуудай политическэ һуралсал болоно. Теоретическэ семинарта, партийно-ажахын, марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал шудалха һургуулинуудта, бэеэ даагаад өөһэдөө һурагшадта партиин райком али болохоор туһална. Тиихэ зуура нимэ һуралсалда ябагшадые өөһэдөөл программын ёһоор ленинизм шудалха дүршэл шадабарида һургаха гэһэн оролдолго гаргагдана. Зүгөөр тэдэнэй һуралсалые партийна организацинуудай зүгһөө ходо хинажа байха эрилтэ табигдаха ёһотой гэжэ пленум элирхэйлбэ.

Багша Ленинэй сурталые олониитэдэ ойлгуулха хоёрдохи гол арга болбол лекци уншалга болоно. Мүнөө аймагай долоон томо тосхонуудта ленинскэ лектори эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэй бүридэлдэ ородог лекторнүүд ленинскэ темэнүүдээр ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулхадаа, имагтал клуб соо хүнүүдые суглуулаад, лекци уншаха гэжэ оролдоногүй, харин үйлэдбэриин участок дээрэ сэхэ гаража, ажал дээрэнь хүнүүдтэй хөөрэлдөө эмхидхэнэ.

Ойлгууламжын энэ хүдэлмэридэ, ажахынуудай, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдые хабаадуулдаг болоһон ябадал һайн жэшээ боложо үгэнэ. Хүтэлбэрилэгшэ хадаа хүмүүжүүлэгшэ байха ёһотой гэһэн эрилтэ эндэ бодотоор бэелүүлэгдэнэ. Энэ ушарта Хандагайн леспромхозой парткомой хүдэлмэриин дүй дүршэл онсо магтагдаа. Жэшээнь, леспромхозой директор В. Н. Чернов 1968 оной туршада «Табан жэлэй түсэбтэ замаар» гэһэн нийтэ темээр хэдэн олон лекци уншаһан, хөөрэлдөө эмхидхэһэн байна. Мүнөө «В. И. Ленинэй хилын саанахи ажабайдал ба ажал ябуулга» гэһэн темээр лекцинүүдые бэлдэжэ байнхай.

Нүхэр Черновой жэшээгээр энэ леспромхозой главна мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилхы тушаалтад хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулжа байдаг. Хүрбын леспромхозой директорые орлогшо Ж. Ш. Дамбаев тэрэнэлэн энэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр оролсожо, предприятиин конторын, гаражай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулжа эхилэнхэй. Аймагай интеллигенци Онинборскын алба хаагшадай үүсхэл дэмжэнэ. Үүсхэл гаргагшад — Онинборскын дунда һургуулиин багшанар уялгаяа һайнаар дүүргэнэ. Тус һургуулида ленинскэ комнато байгуулагданхай, тэндэ тосхонойнгоо ажалшадые суглуулжа, «Ленин ба уран һайханай искусство» гэһэн темээр хөөрэлдөө үнгэргэжэ байдаг болоһониинь магтамаар.

Социалис мүрысөөнэй удха шанар тухай В. И. Ленинэй хэлэһэн үгэнүүд олон. Тэдэ захяа заабаринуудыень бодото дээрэнь бэелүүлхэ гээшэ партийна организацинуудай үүргэ ба уялга мүн. Тиимэһээ мүнөө аймаг дотор дэлгэрһэн мүрысөөнэй ябасые, хоорондоо баталһан хэлсээнэй дүүргэлтые ходо шалгаха хэрэгтэй гэжэ эрилтэ табигдаба. Квартал бүхэнэй дүнгөөр мүрысэһэн совхоз гү, али леспромхоз, отделени гү, али бригада өөһэд хоорондын шалгалта хэхэ гэжэ шиидхэбэри абтаба. Энэ хүдэлмэрие партиин райкомой бюрогой гү, али аймгүйсэдкомой гэшүүн толгойлхо юм.

Энэ хүдэлмэриин хүмүүжүүлхы удхатай, мүрысөөнэй үүргые дээшэлүүлхэ, тэрэнэй эмхидхэлэй түлөө харюусалгые шангадхаха шэнжэтэй байһаниинь дамжаггүй.

Залуу үетэниие нийтын гурим сахин хүндэлдэгөөр, ажалда коммунис ёһоор, гэр бүлэдөө, аха болон дүү нүхэдтөө хүндэмүүшэ байхаар хандадагаар хүмүүжүүлхын түлөө али олон хэмжээ ябуулганууд хараалагдана.

Библиотекэ, клуб, улаан булан, кино хадаа Ленин багшын сурталые дэлгэрүүлэгшэ дайшалхы хүсэн болоно бшуу. Тиимэһээ эдэнэй ажал ябуулгада партийна организацинууд эрилтэ ехэтэйгээр хандаха, бодото туһаламжа хүргэхэ ёһотой гэһэн эрилтын пленум дээрэ табигдаһаниинь тон зүб.

Агуухэ Ленинэй суртал хадаа дэлхэйн коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй ерээдүйн замые зааһан һургаал гээшэ. Тэрэнэй удхые нийтэ олондо ойлгуулха гээшэ мүнөө үедэ гүнзэгы удхатай гээд дахин дабтая. Тиимэ байн гэтэр, аймагай зарим хүтэлбэрилхы тушаалтадай хүдөө гаража, ажалшан зоной дунда лекци уншадаггүй, элидхэл хэдэггүй, хөөрэлдөө эмхидхэдэггүй байһаниинь тон гэмшэлтэй гэжэ Хориин леспромхозой парткомой секретарь Н. И. Егоров пленум дээрэ тон хурса шүүмжэлэл хээ. Энээн туһаа бодожо үзэлтэй, бодото хэмжээ абалтай хаш.

Зоной дунда ябуулһан ойлгууламжын хүдэлмэри хадаа ажал хэрэгтэ аша туһатай бодото хубилалта асарха ушартай. Пропаганда болбол хооһон хубхай үгөөр дүүрэхэ ёһогүй. Ойлгууламжын үгые үнэтэй, ехэ хэрэг бэелүүлхэ, амжалта асарха хурса зэбсэг болгохо гээшэ шухала асуудал. Хүн зоной сэдьхэлдэ шэнэ хурса бодол түрүүлхэ, ажал гээшэ жаргал гэжэ ойлгуулха, коммунизмын илалтын хэрэгтэ үнэн сэхээр хүмүүжүүлхэ гээшэ ойлгууламжын хүдэлмэриин гол эрилтэнь мүн.

В. И. Ленинэй мүнхэ сурталые нийтэ олоной үзэл бодолдо нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри эмхидхэхэдээ, харин гүрэнүүдээр туристека аяншалгада ябаһан нүхэдые хабаадуулха гээшэ болохотой арга гэжэ тоологдоно. Жэшээнь, аймаг соо Японоо. Африкын оронуудаар, Чехословакида аяншалһан хүнүүд олон. Тэдэнэй тэндэхи байдалые өөрынгөө Эхэ ороной, Ленинэй байгуулһан Совет гүрэнэй байдалтай жэшэжэ хэлэһэн хөөрөө хүн ямар анхаралтайгаар шагнахаб. Жэшээнь, Хандагайн леспромхозой рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр Рубанов нёдондо Чехословакида аяншалаа һэн. Тиихэдээ тэрэ үедэхи үймөөтэ байдалые, үзэл сурталай хүдэлмэриин хэтэрмэ һула байһанай хойшолонгуудые бодотоор хараһан хадаа, угаа ойлгосотойгоор, гүн гүнзэгыгөөр, этигэмээр хэлэһэниинь гайхалгүй.

В. И. Ленинэй сурталые шудалха хүдэлмэри нийтын дунда ябуулхадаа, соёл сурталай али бүхы арга дүршэл хэрэглэхэ, саашадань улам гүн удхатай, хурса зэбсэг болгохо гэһэн шиидхэбэри абаба. Иимэ хөөрэлдөөн саашадаа аймаг соо нийтэ-политическэ, үзэл сурталай хүдэлмэри һайжаруулха, аша үрэтэй болгохо ябадалда һайн нүлөө үзүүлхэ байһаниинь дамжаггүй.

Г. ВАСИЛЬЕВ.

ЭХЭНЭРНҮ...

ТҮРҮҮШҮ...

«Улаан-Үдэ. «Э... шина завод» гэ... тай электродвиг... бусад түхеэрэл... риин олохон гүр... байһаниинь үнин... Тиигээд манай «Э... шина» заводой ... нэгэшье голодоһо ... ажаллахын түлөө ...

В. И. Ленинэй ... 100 жэлэй ойн хү... дэлгэрһэн социал... сөөндэ оролсоһон ... лективтэ түрүүшү... Жэшээлхэдэ, хүдэ... Федосья Синицы... тина Гармаева гэг... бүриингөө нор... үлүүлэн дүүргэдэг... нэр нэгэшье голо... даггүй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ ... гарһаа): хүдэлмэр... досья Синицына В... Гармаева хоёр ажи...

Ф. СОРОКИН

НАУКА, ТЕХНИКЫН ТУЙЛАЛТЫЕ—ҮЙЛЭДБЭ...

КОЛХОЗ АЖАЛАА НАУЧНА АРГААР ЭМХИДХЭНЭ

Колхоз, совхозуудай үйлэдбэриие оньһожоруулха хэрэгтэ партии, правительствамнай ехэ анхарал табина. Энэ шухала зорилгые шиидхэхэ материально-техническэ хүсэн манайшье республикада бии болонхой. Тариалангай 100 гектар бүридэ 83 морино хүсэтэй техникэ хүдэлгэгдэнэ гэхэ гү, али 1960 онойхиһоо 1,5 дахин ехэ болонхой. Техникын элбэг болоод байхада, тариан ажалай бүхы хүдэлмэрие богони болзорто хэжэ, баян ургаса абаха арга олгогдоһониинь элитэ.

Малай фермэнүүдэй ажал ехэтэй хүдэлмэришье һүүлэй жэлнүүдтэ оньһожоруулагдажа эхилээ. Олохон ажахынуудай һаалиин фермэдэ ажал ехэтэй гол хүдэлмэриинь машинын хүсөөр бүтээгдэнэ. Колхоз, совхозуудые электрын элшэ хүсөөр хангахын тула ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ.

Хүдөө ажахын үйлэдбэрие ашаг ехэтэй болгохо, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулхын тула ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулха, үйлэдбэридэ хими, электрын элшэ хүсэ хэрэглэхэ гээшэ ехэ удха шанартай байна.

Харин ажалайнгаа эмхидхэлые эрдэм ухаанай заабариин үндэһөөр таблагүй газарта технологическа һайн үрэ дүн туйлагдахагүй. Юундэб гэхэдэ, хүдэлмэриин оньһожоруулагдаха бүри элдэб янзын машина олошорно. Тэдэнэй ямараар хэрэглэгдэһэнһээл продукциин шанар, өөрынь үнэ сэн дулдыдадаг.

Ушар тиимэһээ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар ажахы доторхи бүхы арга боломжонуудые хэрэглэжэ, хүдэлмэриин эмхидхэлые бүхы дээрэнь эрдэм ухаанай заабариин үндэһөөр табиха шухала. Хүдөө ажахын продукциин шанарые һайжаруулха, өөрынь үнэ сэнгые доошолуулха, ажалай журам һайжаруулха тухай асуудал бүхы партийно-политическэ хүдэлмэриин гол анхаралда байха ёһотой.

Промышленна предприятинуудтал адляар ажалаа эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхээд, муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйладаг ажахынууд республика доторнай бии гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Кабанскын совхозой жэшээгээр ажалаа шэнэ аргаар эмхидхэжэ эхилһэн Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозые хаража үзэе.

Энэ колхоз олон һалбаритай, хүгжэжэ байһан ажахы. Олзо доходынь һүүлшын хоёр жэл соо 11,2 процентээр дээшэлээ. Бүхы 5,5 мянган гектар тариалангай га бүриһөө жэлдээ 16,8 центнер орооһо тария хуряана. Гектар бүриһөө 182 центнер хартаабха абадаг. Үнгэрэгшэ жэл тариһан 800 гектар кукурузаһаа гектарай 190 центнер ногоон набшаһа хадажа, силос дараа. Үнеэн бүриһөө һаагдадаг һүниинь 1966 онойхидо орходоо 36 процентээр нэмээ. Нёдондо хуряаһан 1 центнер тарианай өөрынь үнэ сэн — 3 түхэриг 66 мүнгэтэ, хартаабхынь — 2 түхэриг 50 мүнгэтэ, силосэй — 40 мүнгэтэ, үбһэнэй — 2 түхэриг 80 мүнгэтэ байгаа.

Энэ ажахын элдүүрилгын газар үрэжэл һайнтай, үнеэдынь һүтэй. Эрдэмтэй мэргэжэлтэд эндэ олон. Механизаторнууд болон малшадынь дүршэл ехэтэй зон. Элдэб янзын трактор, машинаар элбэг. Малайнь байра байдал муу гэжэ хэлэхээр бэшэ. Техникэ заһабарилдаг мастерскойнь оньһожоруулагданхай.

Артелиин түргөөр хүгжэхэ бүхы арга боломжо эндэ бии. Гэбэшье энэ колхоздо ажалай бүтээсэ дээшэлнэгүй. Абаһан продукциинь өөрынь үнэ сэн жэл бүри ехэ болоно. Ажалай дүн харууһан эдэ шухала хэмжээнүүд ямар шалтагаанһаа эндэ һайжарнагүйб? Нэгэдэхеэр, тариан ажалай бригадануудай, һаалиин фермэнүүдэй ажалай эмхидхэл һула. Энэ тэрэ хэрэгсэлэй дуталдадаг дээрэһээ олон трактор, машинанууд удаан саг соо хүдэлэнгүй миин байна. Хоёрдохеор, трактор, машина заһабарилха мастерской, һаалиин фермэ гэхэ мэтэ газарта ариг сэбэр ёһоор сахигданагүй, ажалынь зүбөөр эмхидхэгдэнэгүй. Малайнь тэжээлэй рационой бүхы шухала бодосуудаар дутамаг, байра байдалайнь шиигтэй, хүйтэн дээрэһээ адууһа малһаа абтадаг продукциин хэмжээн дээшэлнэгүй.

Дээрэ дурсагдаһан дутуу дундануудые усадхажа, колхоз доторхи бүхы ажалые эрдэм ухаанай заабариин үндэһөөр эмхидхэн табиха бүлгэмүүдые бии болгохо гэжэ эндэхи правлени, партийна организаци шиидээ. Иимэ бүлгэмүүдые хүтэлбэрилхэ тусхай совет эмхидхэгдэбэ. Ажалые научна аргаар эмхидхэхэ соведэй түрүүшын суглаанда бүхыдөө 200 механизатор, малшад, мэргэжэлтэд болон багшанар, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд хабаадаа. Эмхидхэлэй суглаанда хабаадаһан артелиин гэшүүд, мэргэжэлтэд колхоз доторхи ажалай эмхидхэлэй дутуу дундануудые усадхаха асуудалаар олон һанамжануудые хэлэһэн байна.

Ажалаа эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэхэ совет 17 хүнһөө бүридэнэ. Колхозой правлениин түрүүлэгшэ Е. В. Иванов энэ соведэй түрүүлэгшээр томилогдоо. Ажахын бүхы главна мэргэжэлтэд, нютагай Соведэй түрүүлэгшэ, участогай медицинскэ врач, эндэхи дунда һургуулиин директор, сельпогой түрүүлэгшэ, артелиин шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ тус соведтэ оролсоно.

Нэн түрүүн колхозойнгоо һаалиин нэгэ фермэдэ, нэгэ тракторна бригадада, техникэ заһабарилгын мастерскойдо НОТ нэбтэрүүлхын тула энэ совет гурбан бүлгэм эмхидхээ. Эдэ бүлгэмүүдтэ олонхинь соведэй гэшүүд ороно. Бүлгэм бүхэн 3-4 звено боложо таһаранхай.

Һаалиин фермын ажалые научна аргаар эмхидхэхэ бүлгэм 7 хүнһөө бүридэнхэй. Бүлгэмэй түрүүлэгшэ, колхозой главна зоотехник нүхэр Тугаринов, орлогшонь главна ветеринарна врач нүхэр Петряков юм. Фермын малшадай хүдэлмэрие һайжаруулха, ажалай хэрэгсэлнүүд болон байрануудаар хангаха асуудалые түсэблэхэ талаар соведтэ дурадхал оруулха звено 3 хүнһөө бүридэнэ. Энээниие колхозой главна зоотехник Ф. Ф. Тугаринов хүтэлбэрилдэг.

ЭНЭ ЗВЕНО ЯМАР ЗОРИЛГОНУУДТАИБ?

1. Хүдэлмэриин газарай хэр гэрэлтүүлэгдэһые шалгаха. Хэрэгтэй газартань нэмэлтэ лампочкануудые табиха.

2. Малай байра соохи агаарай дулаание, сэбэр, муухайе шалгаха. Баазын үүдэ үрхэ, сонхо анхаралдаа абаха, муу агаарай гараха хоолой, шэбхэ шабааһанай сугларда хобоо, тэрэнэй хэды дахин сүүдхэ соо сэбэрлэгдэдэгые шалгаха.

3. Малшадай ямар үбшөөр үбдэдэгые шэнжэлхэ.

4. Фермын хүдэлмэришэд умывальнигаар, мылаар, тусхай хубсаһаар, шкафуудаар хангагданхай гү гэжэ шалгажа байха.

5. Байра байдалайнь ариг сэбэрые хараха.

6. Ажалда хэрэглэгдэдэг түхеэрэлгэнүүдэй, хэрэгсэлнүүдэй хуушарһые шалгажа, болзор соонь һэлгэхэ.

7. Тэжээлэй хэр зүбөөр хадагалагдадаг, зээгдэдэгые, малда үгтэдэгые шалгаха.

8. Тэжээлэй рационой шанарые, хэды шэнээн һүнэй тугалда уулгагдадагые хараадаа абаха болоно.

Фермын малшадай хүдэлмэрилхэ, амарха сагые-тоолон гаргаха, ажалыень хүндэ, хүнгөөрнь илгаруулха, хүдэлмэри нарижуулха тушаа дурадхалнуудые соведтэ оруулха звено мүн лэ 3 хүнһөө бүридэнхэй. Тус звеное эндэхи участогай медицинскэ врач А. И. Григорьева хүтэлбэрилнэ.

Эдэнэр нимэ асуудалнуудые шиидхэхэ ёһотой: фермын бүхы малшадай хүдэлмэрилхэ, амарха газарые һайжаруулхын тула ажалда нэбтэрүүлэгдэһэн технологиин ёһоор гаргашалагдаха саг шалгаха, мэргэжэлтэдэй, бригадирнуудай, мүн бэшэшье хүдэлмэришэдэй уялгануудые хубаарилха. Фермын түрүүшүүлэй хүдэлмэриин дүй дүршэл согсолхо. Оньһон аргаар үнеэ һааха, хүндэ хүшэр хүдэлмэри хэхэ дүрим бэлдэжэ, малшадые энээндэ һургаха. Фермын хүдэлмэришэдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ дүрим бэлдэхэ.

Малшадые матеральна болон моральна талаарнь урмашуулха тухай дурадхал оруулха звеное колхозой главна агроном У. Т. Козлов хүтэлбэрилнэ. Эдэнэр нимэ асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулха байна.

БАРГАЖАНАЙ АЙМАГТА

БАЯН УРГАСЫН ТҮЛӨӨ

Сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ тухай асуудал КПСС-эй райком болон аймгүйсэдкомдо зүбшэгдэжэ, шухала хэмжээнүүд хараалагдаба. Энэ жэлдэ аймагай ажахынуудта тусхай оньһожоруулагдаһан отрядууд эмхидхэгдэжэ, сабшалан дээрэ наг шэбхэ зөөгдэхэ юм. Олонхи ажахынууд мартын 15-һаа эхилжэ үнгэргэгдэхэ габшагай хоёр һарые бэлэдхэлтэйгээр уттаба.

Мүнөө Баргажанай совхоздо эмхидхэгдэһэн отрядые ажахын агроном-луговод, коммунист А. А. Коновалов хүтэлнэ. Отрядынь хамта 6 мянган тонно наг шэбхэ сабшалан дээрэ гаргаха түсэбтэй. Мүнөө 7 трактор, бульдозер хүдэлжэ байна. Һүүлэй мэдээгээр, механизаторнууд ажалаа бүтээсэтэйгөөр эмхидхэжэ, түрүүшын зуугаад тонно наг шэбхэ сабшалан дээрэ зөөгөө.

МЯНГАН КУБОМЕТРЭЭР

Онеогой леспромхозой бага комплексно бригадануудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрнэ. Февраль һара соо нүхэр А. Г. Паньковой даадаг бригада мүрысөөндэ шалгарба. Коммунист А. И. Малышевай, мүн нүхэр К. И. Фадеевэй хүтэлдэг бригаданууд һарынгаа түсэбые 128—130 процент дүүргээ. Элэ гурбан бригаданууд даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 1102 кубометр модо бэлэдхэһэн байха юм.

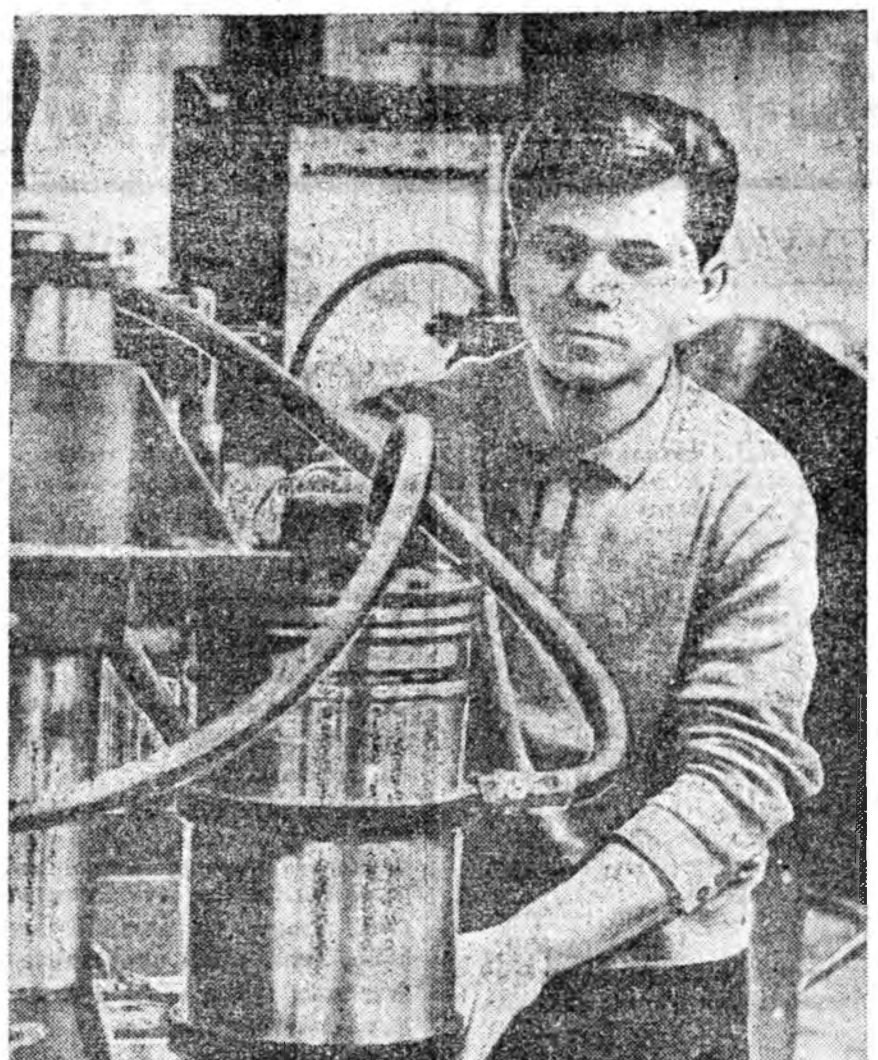
Автомашинын жолоошодой дундаһаа нүхэд Семенов, Белобородов, Задорин, Протасов болон бусад магтаалтайгаар ажаллана. Эдэнэр нормоё 1,5 дахин үлүүлнэ.

ДАМЖУУЛГЫН КУБОК

Үнгэрэгшэ һарада аймагай ажахынуудай племенной фермэ болон гүүртэнүүдэй ямараар ажаллаһан тухай асуудал харагдаба. КПСС-эй райкомой бюрогой, аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй шиидхэбэреэр Баргажанай совхозой коммунист нүхэр С. Н. Гусевай даадаг фермэ мүрысөөндэ илаһанда тоологдобо.

Тус фермэ һү һааха, гүрэндэ худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ, нёдондоной энэ үеынхиһөө нилээд дээшэлүүлээ. Эбтэй эетэйгээр, һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө дамжуулгын кубок, мүнгэн шанда хүртэбэ.

Г. ШЕЛКОВНИКОВ.

ШЭНЭ ҮРЭМДЭЛГЭ ХЭГДЭХЭ

Үрэмдэдэг техникын бүхэсоюзна эрдэм-шэнжэлгын институдай Пермиин филиалай хүдэлмэришэд Кунгурска машина бүтээгшэдтэй хамтаржа, үрэмдэлгын шэнэ түхеэрэлгэ зохёобо.

Үрэмдэжэ туршаһанай һүүлээр шэнэ түхеэрэлгын һайн, урданайхинуудта орходоо түргэн, хурса байһаниинь элирээ.

Иигээд Кунгурска машина бүтээлгын заводто иимэ түхеэрэлгэнүүд хэгдэжэ эхилхэнь.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша инженер В. Лысенко үрэмдэлгын шэнэ түхеэрэлгэ шалгажа байна.

ТАСС-ай фото.

ЗУРАГЛАЛ

АМАРАЛТАДА ГАРАҺАН А...

ҮГЛӨӨГҮҮР эртэ тосхоной үйлсөөр зоной нэгэ хоёроороо ябажа байхада, Надежда Эрдынеевна термостэй сай, үдын хоол гартаа баринхай типографи тээшэ яарана. Би нэгэтэ уулзаад:

— Ямар эртэ ерэнэ гээшэбта? — гэбэб.

— Хажуудахи нүхэрни үбдөөд, хоёр хүнэй орондо хүдэлнэб. Иигэжэ тэмсээгүй һаа, саг соонь дууһахагүй болоноб,— гэбэ.

«Тиимэ даа. Иигэжэ тэмсээгүй һаань, газетэ саг соогоо гаража, саг соогоо уншагшадтаа ошожо шадахагүй ха юм даа»,— гэжэ бодоноб.

Надежда Эрдынеевна 1940 оной майн 19-дэ Мухар-Шэбэрэй аймагай «Большевик темпын түлөө» гэһэн газетын типографида һурагшаар хүдэлжэ эхилээ һэн. Удангүй газетын материалнуудые гансаараан суглуулан холбодог болоо бэлэй. Бүхы юумэндэ дүй дүршэл гэжэ байха. Тэрэ гэһэнһээ хойшо мүнөө болотороо нилээхэн дүй дүршэлтэй болоо даа. Энэ үнгэрһэн үе соо нүхэр Ширапова дүрбэн жэлдэ хүдэлөөд байхадаа, Мухар-Шэбэрэйнгээ типографиие даагшаар томилогдоһон байгаа. Тиигэжэ Надежда Эрдынеевна Ширапова полиграфистын мэргэжэлые шуул түргэн шудалһан байна.

— Бүхы юумэндэ үнэн сэльхэлһээ хандаха, үнэн зүрхэнһөө оролдохо хэрэгтэй. Тэрэгүй һаа, дурагүй юумэндэ һурахамнии гэжэ бэеэ зобооһоной хэрэггүй,— гэжэ Надежда Эрдынеевна хөөрэнэ.

Зүб даа. Ёһотойл улаан зүрхөөрөө оролдодог хүн энэ даа. Бүхы юумэндэ дүй дүршэл гэжэ бии. Эгээл түрүүн дүшөөд ондо, типографида һурагшаар ерэжэ ороһонһоонь хойшо хэды ехэ саг үнгэрөө, хэды ехэ үһан урдаа гээшэб! Мүнөө нүхэр Ширапова яһалханшье дүй дүршэлтэй болонхой. Элэ баян дүй дүршэлөө хубаалдажа, типографида һая ороһон хүнүүдтэ эсэшэ сусашагүйгөөр туһалха, тэдэниие һургаха гэжэ оролдодог.

Үнгэрэгшэ жэлэй июнь һарада «Улаан туяа» газетын редакци ба типографиин коллективүүд Надежда Эрдынеевнае пенсидэ үдэшөө бэлэй. Нүхэр Ширапова Буряадай республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи хэблэлэй управлениин, соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой зүгһөө Агуухэ Октябриин 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ үндэр амжалтануудые туйлаһанайнгаа түлөө, республикын полиграфическа промышленностьда олон жэлдэ урагшатай һайнаар хүдэлһэнэйнгөө түлөө «Буряадай республикын эрхим полиграфист» гэһэн диплоомоор, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи хэблэлэй управлениин зүгһөө, райкомой ба аймсоведэй гүйсэдкомой, редакциин болон типографиин зүгһөө Хүндэлэлэй грамотануудаар нэгэнтэ бэшэ шагнагдаһан байха юм.

Тээд нүхэр Ширапова пенсидэ гарабаб гээд миин һуугаагүй, харин дуратай ажалаа үргэлжэлүүлһээр.

— Гэртээ һууха аргамнигүй. Газетынгээ хуудаһа нэгэ-нэгээр үзэгөөр суглуулжа һуухадаа, жаргални байна даа,— гэжэ хөөрэнэ.

— Абаһаар обёорогдоодшье орхихогүй, заахан үзэгүүдые суглуулжа, үгэ холбожо һуухадаа, залхуунтай хүрэнэгүй гү? — гэжэ һурахадамни:

— Үгылбши гү даа. Өөрөөшье гайхадагби. Оройл энэ ажалдаа дуратай гээшэмни аргагүй. Ажалдаал ерэхэдээ, сэдьхэлни дүүрэдэг. Хаа-яа үбдөөд лэ, больница-

ЛЕНИН ТУХАЙ ДУРАСХААЛ

ХАРХИС ДОБТОЛГЫН ЖЭЛНҮҮД.

ЖЕНЕВЭ, 1908 он.

...рий» газетэ хэблүүлхын ...һаа эльгээгдэһэн Влади... Богданов болон Инно... (Дубровинский) гэгшэд фев... Женевадэ суглараад, тэрэ ...ндэ гараха түрүүшынь но... бэлдэжэ барлуулаа. Про... партиин эмхидхэн байгуул... ...-демократуудай революцида ...бэлдэхэ үедөө түрүүшын ...оробошье, ехээр сүхэрхэ... ...шүүрөө алдахагүй, балмад ...замда орохогүй, харин ...дабшаха юм гэжэ Вла... Ильич тэрэ номерто толилог... ...соогоо бэшээ һэн. ...дилдэһэн үе байгаашье Владимир Ильич пролетариа... ...үйн агуу ехэ илалтанууд ...олоо бшуу. Үдэшэндөө Женевын нуурай эрьеэр ябаха үедөө энээн тухай хэлэгшэ бэлэй...

Үнгэрһэн революциин дүй дүршэлые айхабтар анхаралтайгаар, наряар шэнжэлэн үзэхэ, хожом хойно ашаглаха шухала гэжэ Владимир Ильич тоолодог һэн.

Революционно тэмсэлэй уг заншалһаа интеллигенци, мещангууд арсаха һанаатай. Харин ородой хүдэлмэришэн анги тэрэ заншалые үдам батадхан арьбадхажа, үргэн арад зоной дунда нэбтэрүүлхэ ёһотой гэжэ Ильич хэлэдэг байгаа.

Саашадаа шэнэ добтолголо бэлдэхэ, мүн хархис гуримай тогтоод байһан үедэ тэмсэлэй ямар хараа шугам баримталхаяа тодорхойлхо шухала байба.

Тэрэ үеэр «Марксизмын философи тухай очеркнууд» гэжэ ном Россида гаража, А. Богданов, Луначарский, Базаров, Суворов, Берман, Юшкевич, Гольфонд гэгшэдэй статьянууд тэндэнь толилогдоһон. Энэнь материалис үзэл бодолые хазагайруулха, хүн түрэлтэнэй хүгжэлтэ болон ангиин тэмсэлые материалис, марксис ёһоор ойлгохо ябадал шүүмжэлхэ гэһэн һэдэлгэ байгаа.

Ильич философиин асуудалаар ходо һонирходог, сүлэлгэдэ байхадаашье энээндэ хабаатай номуудые уншадаг, К. Маркс, Ф. Энгельс болон Плехановай бэшэһэн зохёолнуудые һайн мэдэдэг, Гегель, Фейербах ба Кантын зохёолнуудые үзэдэг байгаа. Тиигээд Кантын тала баримталдаг нүхэдтэй бүри сүлэлгэдэ байхадаашье зада арсалдадаг һэн.

Богдановтай ямар асуудалаар арсалдаатай болоһон тухайдаа февралиин 25-да (мартын 10-да) Горькидо эльгээһэн бэшэг соогоо Ильич бэшэһэн юм.

Богданов, Базаров болон бусад тэрэ үеэр Каприда байгаа. Тиимэһээ бултадаа тэндэ суглараад, үгэеэ ойлголсохын тула Каприда ерэхыень Владимир Ильичые Горький уриба. Теэд научна социализмые шажан мүргэлтэй холбохо тухай номножо байһан хүнүүдтэй хөөрэлдэхэш дурамгүй гээд, Ильич ошоогүй һэн.

Гэбэшье Горькиин ехээр уриһан туладань, Ильич май соо Каприда ошожо, хоёр үнжөөд бусаа бэлэй. Богдановай үзэлтэй эбсээгүй. Хоёр-гурбан жэлээр «һалаха» болообди гэжэ Богданов Базаров хоёрто хэлэхэдэм, Горькиин һамган — Мария Федоровна «мүртэйгөөр бай» гээд энеэгээ һэн, гэжэ Ильич хожомынь хөөрөө бэлэй.

Тиигээд Ильич дахинаа философи шэнжэлэн үзэжэ эхилбэ.

Ильич 1905 онһоо урагша хилын саана байхадаа, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ анхаралаа хандуулдаг, хүдэлмэришэнэй суглаанууд болон жагсаалнуудаар һонирходог һэн.

1900 ондо Ильичэй хилын саана гарахын урда тээ Россида иимэ юумэн үгы байгаа бшуу. Харин 1905 оной революциин үеэр хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн асари ехээр дэбжэһэн, партинуудай хоорондо тэмсэл болоһон, дүүмые хэрэглэхэ дүршэл олдоһон, ажалшадай депутадуудай Совет бии болоһон байгаа. Тиимэһээ хоёрдохёо хилын саана гарахадаа, буржуазна демократическа республика гэжэ юуб, хүдэлмэришэд тэрээн дотор ямар үүргэ дүүргэхэ, ямар нүлөө үзүүлнэб, бусад партинууд хэр нүлөө ехэтэйб гэжэ илангаяа һонирходог болоһон юм. «Демократическа республикын түлөө тэмсэхэ» гэһэн заабари манай тэрэ үеын программа соо бии байгаа. Тиин 1905 оной революциин болоогүй һаань, хоёрдохёо хилын саана гараагүй һаа, Ильич «Гүрэн ба революци» гэжэ номоо бэшэжэ шадахагүй байгаа гээд һанагшаб.

Философиин асуудалнуудай ходо зүбшэгдэдэг болоһон ушарһаа Ильич философёор ном бэшэхэ, тэрэнээ түргөөр гаргаха гэжэ шиидэбэ. Теэд Женевэдэ хэрэгтэй материал дуталадаг, хилын саана байһан ородууд хоорондоо мэрэлдэжэ, Ильичтэ ехэ һаад хэдэг дээрэһээнь, Британска музейдэ ажаллажа эхилһэн хүдэлмэреэ дүүргэхэ зорилгоор Лондон ошоо. Тэндэ һайн хүдэлөөд бусажа ерэһэн хойноно, августын 24-дэ, Центральна Комитедэй пленум боложо, партийна конференци дары зарлаха шиидхэбэри абтаа һэн. Энэ конференцидэ бэлдэхын тула Иннокентий Росси ерээ бэлэй.

Хүнүүд олоороо буруу һүрэн баригдана, тиимэһээ партиин нюуса эмхи байхыень болюулха, профсоюз болон бусад бүлгэмүүдтэ оролсон, имагтал нюусабэшэ хүдэлмэри ябуулха шухала гэжэ тэрэ үеэр меньшевигүүдэй олонхинь хэлэдэг болоһон юм. Энэнь али бүхы революционно ябуулгаһаа сүм арсаһан, хүтэлбэрилхэһөө арсаһан ябадал байгаа. Нүгөө талаһаа, большевигүүдэй зэргэдэ ультиматистнууд, отзовистнууд тэхэ мэтэ бии боложо, нюусабэшэ бүлгэмүүдтэ оройлоо хабаадахаяа болихо, дүүмэдэшье, соёл-гэгээрэлэй бүлгэмүүдтэшье, клуб, һургуули болон профсоюзуудта, страховой кассануудта огто хабаадалсахагүй гэһэн эрилтэ табидаг байба. Тэдэнэр тиигэжэ үргэн ниитэ зоной дунда ябуулагдаха хүдэлмэриһөө холодоһон.

Иннокентий Ильич хоёр эдэ асуудалнуудаар удаан хөөрэлдэдэг, мүн партиингаа нюуса аппарадые заатагүй үлөөжэ, улад зоной дунда партийна хүдэлмэри ябуулха ёһотойбди гэдэг һэн.

Ильич Иннокентиин Росси ошоһоной һүүлээр, сентябрьта, философёор бэшэһэн номоо түгэсхэбэ. Теэд энэнь бүри хожом, 1909 оной май соо, хэблэгдэһэн юм.

Женевэдэ һуурижаха гэжэ шиидээд шахуу байтарнай, Лядов Житомирский хоёр Парижһаа ерээд, Париж орохые идхажа эхилбэ. Тэндэ байхадаа, Франциин хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ хабаадаха арга олохобди; мүн Парижай ехэ хото һэн туладань, бидэниие мүрдэхэ хинахань бэрхэтэй болохо гэһэн байна. Энэ һүүлэй ушарые Ильич илангаяа зүйтэйдэ тооложо, орой намар болоһон хойно Париж ороо һэмди.

Хилын саана байхадаа үзэһэн эгээл хүшэр жэлнүүдээ Парижда үнгэргөө һэмди. «Ямар шудхэрөө бэдэржэ Париж ошоо һэмбибди!» — гэжэ хожомынь Ильич дабтан хэлэдэг һэн. Теэд «шудхэрые» бэдэрхэеэ бэшэ, харин марксизмын түлөө, ленинизмын түлөө, хилын саана гараһан олонхи ородуудай байһан газарта партиин түлөө тэмсэхэеэ Париж ороһон байгаабди.

(АПН).

Эхин классай багшанарай республиканска конференци угтуулан

ЭХЭ ОРОМНАЙ ХААНАҺАА ЭХИЛНЭБ?

Үхибүүдые ганса бэшэгтэ, тоодо, зуралгада һургаха гээшэ бага. Багша хүн хэшээлдээ һурагшанарай олоһон эрдэм ойлгосые, шадабариие ехэ һайнаар бэхилжэ, Эхэ орон тухайдаа, тэрэнэй тоолошогүй баялигтайнь танилсуулха шухала байна. Тиимэ дээрэһээ бидэ өөрынгөө нютаг, нуга шэнжэлэлгэдэ ехэ анхарал хандуулдаг байнабди. Манине тойрожо байгаа ой модоёо, гол горходоо, газар уһаяа шэнжэлхэдээ, үхибүүд ном сооһоо бэшэ, харин хоёр нюдөөрөө хаража, гараараа барижа, өөһэдөө тоб байса тобшолол хэхэ аргатай. Манай Чисаанын һургуулида үхибүүд 3—4 хоногой туршада аяншалгануудые үнгэргэдэг заншалтай. Жэшээнь, үнгэрөөшэ һуралсалай жэлнүүдтэ физкультурын багша В. Л. Багшеев өөрынгөө классай шабинартай аяншалгада ошоо юм. Тиихэдээ тэдэнэр элдэб шулуунуудые, амитадай яһануудые, ургамалнуудые музейдээ асараа. Худан голой урасхалай түргэниие, эрьеынь хүрьһэнүүдые шэнжэлһэн байна.

Табан жэлэй урда тээ манай Чисаанын дунда һургуули багшанарай, һурагшадай, түрэлхидэй хүсөөр өөрын музейтэй болоһон юм. Тус музей бии болгохын түлөө ехэ оролдолго гаргаһан һургуулиин директор Ц. Н. Цыренжаповай, РСФСР-эй габьяата багша Д. Н. Намжиловагай, Буряадай АССР-эй габьяата багша Д. Ц. Цыреновагай, завуч Е. Р. Цыдыповагай болон бусад олон нүхэдэй нэрэ дурдалтай. Энэ оролдолгыень түрэлхид ехэтэ һайшаагаа, туһалаа. Үхибүүдшье оролдоо.

Музей гурбан ехэ таһагһаа бүридэнэ. «Манай нютагай түүхэ» гээшэ соонь Загаһата тосхоной Октябриин хубисхалһаа урдахи байдал болон Совет засагай үедэхи хүгжэлтыень харуулһан зурагууд бии. Эндэнь баһа элдэбын бэшэгүүдһээ, газетэһээ абаһан хуудаһанууд, ажалай зэр зэмсэгүүд (модон анзаһан, хадуур, нооһо зэрэдэг зэрсэг гэхэ мэтэ) байха. Тиихэдэ, буряад дархашуулай уран гараар бүтээһэн элдэб зурагтай, һиилүүртэй модон амһартанууд.

«Байгаалиин таһаг» соонь ургамалнуудай зүйлнүүд ба амитадай дүрсэнүүд сугларанхай. «Соведэй үедэ» гэһэн таһагтань манай нютагай арад зоной Октябриин хубисхалай үедэ, колхоз байгуулгын үедэ габьяатай байһан хүнүүдэй нэрэнүүд, мүн баһа Чисаанын һургуулиие бии болгоһон түрүүшын хори буряадуудай багша Рабдан Аюшеевэй дүрэ-зураг, тэрэнэй барижа ябаһан урданай номууд, магтаалда хүртэһэн грамотанууд табяатай. Мүнөө үедэ манай шабинар түрэл совхозойнгоо түүхын, түрүү хонишод, малшад, механизаторнууд тухай материалнуудые суглуулдаг юм.

Интернациональна булан гэжэ байха. Тэндэ Монгол ороной пионернүүдһээ абаһан бэшэгүүд, зурагууд, открыткануud табигдаа. Музей алишье талаараа хүмүүжүүлхы удхатай. Тиимэһээ һүүлэй һүүлдэ классһаа гадуур үнгэргэдэг хэшээлнүүд эндэ болодог.

Саашань хизаар ороноо шэнжэлэлгын материалнуудые яажа хэшээлдээ хэрэглэдэг тухай бэшэхэмни.

Түрэлхи хэлэнэй уншалгын ном соо «Город ба тосхон» гэжэ темэтэй классаа танилсуулхадаа иигээд хэжэ туршадагбди. Тосхондо ажаһуудаг байгаа һаа, анха түрүүн гудамжануудай нэрэнүүдые хадуулгаха. Үхибүүд дам дамаа «город», «тосхон» гэһэн ойлгосонуудые илгаруулжа һураха, зурагуудаар, кинофильмнүүдээр ойлгоһоноо ухаандаа бэхижүүлдэг.

Хэрбээ «Ой» гэжэ темэ абаа һаа, ой тухай үхибүүд юу мэдэхэб гэжэ элирүүлээд, зураг харуулха. Би энэ темые гарахадаа, үхибүүдтэеэ ойдо экскурсяар гаража, тэндэ ямар модон ургадаг бэ, тэдэнэр ажахыда ямар удха шанартайб гэжэ хөөрэлдөө хээбди. Удаадахи хэшээлдэ ой тухай ойлгосыень бүри гүнзэгырүүлэгдээ һэн ааб даа. Зуралгын болоходо, шабинар ойдо хараһанаа зураһан, тиигээд, бэшэлгынгээ хэшээлдэ «Ой» гэжэ бишыхан зохёол бэшээ һэн. 3-хи классай Иванова Галиин сочинени. Тэрэнь «Ойдо гаралга» гэжэ нэрэтэй.

«Аятай дулаан үдэр байба. Бидэ һургагшатаяа экскурсяар ойдо ошообди. Ехэ халуун байжа, харгыдаа амарбабди. Тиигэһээр ой хүрэжэ ерэбэбди. Ой соо сэбэр, арюун, һэрюухэн һалхин үлеэжэ, модоной набшаһанууд һаршаганажа байба. Багшатаяа ой тухай хөөрэлдөөбди. Тиигээд нэгэ зааха амараад, модоной набшаһа, залаануудые, ногоо түүбэбди. Энээнэйнгээ һүүлээр эдеэлээд, наадаабди, шүлэг хэлээбди, дуунуудые дуулаабди, баһа уралдаабди, барилдаабди. Гэртээ булта ехэл хүхюутэй, баяртайнууд бусабабди».

Иимэрхүү хэшээлнүүдые иигэжэ үнгэргэхэдэ, үхибүүдтэ ехэ удаан саг соо мартагдахагүй гэжэ һананаб. Иигэжэ хамаг багшанар түрэл орондоо, түрэһэн дайдадаа халуун дурлалай мэдэрэл хүүгэдэй сэдьхэлдэ түрүүлхэ зэргэтэй. Юундэб гэхэдэ, түрэһэн тоонтоһоомнай Эхэ орон эхилнэ ха юм.

Ц. САМБАЦЫРЕНОВА,
Чисаанын дунда һургуулиин эхин классай багша.
Хэжэнгын аймаг.

...БАШКИРАЙ АССР-эй 50 ЖЭЛЭЙ ОЙ

...ирай ажалшад республи... табин жэлэй ойе эдэ үдэр... бахар баясхалантайгаар ...хэ байнхай. РСФСР до... Түрүүшын — Башкирай Ав... ...то Совет Социалис Респуб... ...бэдхэн байгуулха тухай ...документые табин жэлэй ...ноо, 1919 оной мартын 23-... «...естия» газетэ толилоо бэлэй. Энэ документдэ В. И. Ленин гараа табиһан юм. Эрхэ сүлөөтэ, зол жаргалта байдал тухай башкир олон үетэдэй хэдэн зуун жэлдэ һанажа ябаһан хүсэл эрмэлзэл, экономико ба соёлоо түргэноор хүгжөөхэ эрмэлзэлынь үнгэрөөшэ табин жэлэй турша соо бэелээ. Эгээл тиимэһээ энэ табин жэлэй удха шанарынь башкир арадай хуби заяанда дүүргэһэн үүргээрээ урдахи хэдэн зуун жэлэйхитэй сасуулхаар бэшэ ехэ байна.

Эдэ бүгэдэнь Агуу ехэ Октябриин социалис революциин ашаар, социальна шэнэ үндэһэ һуури дээрэ байгуулагдаһан өөрынгөө автономито гүрэн түрые Ленинскэ партиин гарһаа башкир арадай абаһанай ашаар түйлагдаа.

...Башкирай Автономито Совет Социалис Республикын ниислэл хото Уфа жэл бүхэндэ урган һал...

...ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Комсомолшуудай талмай дээрэ табигдаһан В. И. Ленинэй хүшөөгэй дэргэдэ.

ТАСС-ай фото.

ЧССР-эй ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ЗАСЕДАНИ

ПРАГА. (ТАСС). ЧТК агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Варшавска договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ консультативна комитедэй Будапештдэхи зүблөөнэй дүнгүүд тухай правительствын түрүүлэгшэ О. Чернигэй, Национальна оборонын министр М. Дзурай мэдээсэлые ЧССР-эй правительство шагнаа. Правительство хадаа Европодохи аюулгүй байдалай ба Европодо харилсаа холбоо байгуулгын асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөө зарлаха тухай Европын бүхы оронуудта хандалгые һайшаагаа, энэ зүблөө бэлэдхэлгэтэй ба үнгэргэлгэтэй холбоотой зорилгонуудые бэелүүлгэдэ эдэбхитэйгээр туһалхыень Гадаадын хэрэгүүдэй министртэ дурадхаа.

Брно ба Карлова Варада СССР-эй консульствануудые байгуулгые правительство һайшаагаа.

„Ангилья эрхэ сүлөө дайшалан абахап“...

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Англиин эзэмдэлгын хүсэнүүд Ангилья арал дээрэ эзэлжэ байһан газарнуудаа яаралтайгаар бүхэлэнэ гээд американ информационно агентствэнүүд мэдээсэнэ. ЮПИ агентствын бэшэһэнэй ёһоор, британска парашютистнүүд мүнөө бүхэлэлтэнүүдые бодхоно, пулемёдуудые тодхоно. Аралай гол харгынууд дээрэ Англиин сэрэгэй хиналтын пунктнууд байгуулагдаа.

Гэбэшье Ангилья аралые британ колонизаторнуудай эзэмдэлгэ эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байдалые дайшалан абаха гэһэн хүн зонойнь һанаашалгые хубилгаагүй.

АЮУЛГҮЙН СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Намибидахи (ЮАР-ай захиргаан доро урдань байһан Баруун-Урда Африка) байдал зүбшэн хэлсэхын тулада Афро-Азиин дүшэ гаран ороной эрилтээр ООН-ой Аюулгүйн Совет мартын 20-до сугларaa.

Генеральна Ассамблейн шиидхэбэринүүдэй гараһан байбашье, ЮАР-ай правительство хадаа энэ газар нютагые өөрынгөө захиргаан доро байлгаха, тэрэниие ЮАР-ай табалахи провинци болгохо зорилготой шэнэ алхамуудые хээ. Тиимэһээ энэ асуудалые Аюулгүйн Соведэй үзэмжэдэ яаралтайгаар табиха шухала болоһон байна.

Намибида захиргаанай талаар хэрэглэхэ үргэн ехэ эрхэ түлөөлэлгэ ЮАР-ай правительствада олгоһон хуулиин проектые Урда Африкын парламент мүнөө һайшаагаад байна.

Намибиин национальна нэгэдэлые ба газар уһанайнь бүрин бүтэн байлгые усадхаха зорилготой политика бэелүүлдэгэйнь түлөө ЮАР-ай правительствые эрид шууд буруушаахые дурадхаһан резолюциин проектые Колумбиин, Непалай, Пакистанай, Парагвайн, Сенегалай болон Замбиин делегацинуудай зүгһөө Замбиин түлөөлэгшэ Вернонн Мванга Аюулгүйн Соведэй үзэмжэдэ табяа. ООН-ой шиидхэбэринүүдые дүүргэлтэ болгохыень ЮАР-ые баадхаха ябадал түйлахыень бүхы гүрэнүүдые резолюциин проект уряална. ООН-ой эрилтэнүүдые ЮАР-ай правительствын дүүргэлтэ болгоогүй һаань, ООН-ой тусхайта статьянуудай ёһоор хэмжээ абахын тулада Аюулгүйн Соведые дары түргэноор зарлаха шухала гэжэ проектын авторнууд тоолоно.

Намиби тушаа СССР-эй баримталдаг хараа бодол Совет гүрэнэй бодото удхаар, тэрэнэй бэелүүлдэг ленинскэ гадаадын политикаар тодорхойлогдодог гээд советскэ делегациие толгойлогшо Я. А. Малик Аюулгүйн Соведэй үдэрэй заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ заагаа.

Намиби тушаа ЮАР-ай засаг түрын булимтаралгын политика бэелүүлдэгэй. ООН-ой Генеральна Ассамблейн ба Аюулгүйн Соведэй резолюцинуудые бүдүүлигээр хэрэгсээнгүй гарадагайнь шалтагаануудые шэнжэлхэдээ, Я. А. Малик иигэжэ онсолон тэмдэглээ: Эдэ бүгэдэ хадаа тус асуудалаар зарим баруун оронуудай ба тэдэнэй монополинуудай, хамагай түрүүндэ, Англиин, США-гай монополинуудай баримталдаг хараа бодолой сэхэ хойшолонгынь болоно гэжэ Советскэ Союз урда мэтэ тооллоно.

Бонной эдэбхитэй туһаламжатайгаар ЮАР-ай арми мүнөө үе сагай буу зэбсэгээр хангагдана.

Урда Африкада сэрэгэй суднануудые, хуягта машинануудые, самолёдуудые худалдадаг НАТО-гой гэшүүд — Баруун Европын бусад оронууд Намиби тухай асуудалаар ООН-ой шиидхэбэринүүдые мүн лэ сахидаггүй.

Урда Африкын засаг түрэтэй худалдаа наймаанай — экономическа болон бусад холбоогоо болюулха тухай бүхы гүрэнүүдтэ эрилтэ проект соонь оруулагдаа һаа, Аюулгүйн Соведэй резолюци бүри хүсэтэй болохо һэн гээд совет түлөөлэгшэ хэлээ.

Зургаан гүрэнэй дурадхаһан резолюциин проект үдэрэй заседаниин түгэсхэлдэ үнлэр дуунда табигдаа. Резолюциин түлөө 13 делегаци дуугаа үгөө, 2 делегаци — Франци ба Англи һаналаа баряа, нэгэ делегаци буруушаажа дуугаа үгөө.

ХИЛЫН САANAҺАА
ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

...ШААГДАМААР ҮҮСХЭЛ

... (ТАСС). Европодохи ...байдалай асуудалые зүбшэн ...тулада ниитэ Европын зүб... ...тухай Варшавска дого... ...дадаг гүрэнүүдэй уряа ...ын сэрэгэй бүлэгүүд бо... ...алгые зайсуулха, Евро... ...нуud болон арадуудай ...ной харилсаа холбоо үр... ...удые хамтараа бэдэрэн ...боломжо нээжэ үгэнэ гээд ...вель» гэжэ недели бүри ...нал мартын 21-дэ бэ...

...Германиин милитарист... ...на зэбсэгтэй болохые нэ... ...лзэлгые, газар нюта... ...дээнэй хэдэг эрилтэнүүдые, Баруун Берлиндэ харата ябуулганууdые гаргалгые хараада абабал, Европодохи аюулгүй байдалай ба энхэ тайбанаар зэргэ оршон байлгын асуудалнууд мүнөөнэй уласхоорондын байдалай түрүүшын ээлжээнэй асуудалнууд болоно. Энхэ тайбанаар зэргэ оршон байхын түлөө хүдэлөөн Европодо үргэноор дэлгэржэ байнхай, гээд журнал онсолон тэмдэглэнэ.

Европодохи аюулгүй байдал хангаха эмхи байгуулхые дурадхаһан Европын социалис гүрэнүүдэй шэнэ үүсхэлые француз Компарти һайшаана гээд «Франс нувель» мэдүүлнэ. Шахардуу шанга байдал һулаируулха, буу зэбсэг хуряаха, харилсаа холбоо байгуулха, бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай хэрэгтэ тааруугаар Европодохи аюулгүй байдал бэхижүүлхэ талаар тодорхой хэмжээнүүдые абахые хараалһан шухалын шухала дурадхалнууд хандалга соо оруулагдаһан байна. ФКП эдэ дурадхалнуудые хододоо дэмжэдэг байһан юм.

«Европодохи аюулгүй байдалай ба энхэ тайбанаар зэргэ оршон байлгын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тулада ниитэ Европын зүблөөндэ» бэлэдхэхэ уряатайгаар Европын бүхы оронуудта Европын социалис оронуудай хандалга ехээр һонирхогдонгүй байжа шадахагүй гээд «Европын бэеэ даанхай байдалай түлөө хүдэлөөнэй» эндэ мартын 20-до толилогдоһон мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Бэе бэедээ эсэргүү хоёр бүлэг боложо, Европын хубааралга Европын арадуудай аша туһада ба ерээдүйдэ хоро хүргэнэ. Түбиин ерээдүй бэеэ даанхай байдалай, шахардуу шанга байдал һулаируулгын ба харилсаа холбооной гол ёһонуудта үндэһэлхэ зэргэтэй гээд мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэнхэй.

Арадуудай үмэнэ табигдажа байһан асуудалнуудай орёо байгаашье һаань, ниитэ Европын зүблөөн Европын хоёр боложо. хубааралгые зайсуулха, тэгшэ эрхэдэ, Европын бэеэ даанхай байдалые ба бүрин эрхые хүндэлэлгэдэ үндэһэлдэг политическэ, экономическа ба культурна харилсаануудые бэхижүүлхэ, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангаха хэрэгтэ туһалха һэн гээд мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэнэ.

...ХОЛЛОЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

...К. (ТАСС). Налог бага ...алтай хэмжээнүүдые аме... ...ессэй абаха тухай США-... ...ис партиин генеральна ...Гэс Холл эрилтэ хээ. Орон ...тогой гурим үндэһөөрнь ...Нью-Йоркдо үгэ хэлэхэ... ...лаа.

...ба нютагай налогуудай ...һайнһаа уламжалан, ...шахардуу шанга байдал ...сэрэгэй бюджедые хо... ...рһэн мүнгэ зөөриие дотоодын хэрэглэмжэнүүдые хангахын тулада зорюулха, корпорацинуудта налог ехээр ашаха шухала гээд Г. Холл хэлээ.

Ажамидаран һуухын тулада шухала болохо зөөриие арайхан гэжэ олодог, үгытэй ядуугаар ажаһуудаг хүнүүдһээ налог татаха гээшэ тааруугүй ябадал болоно. Салин хүлһэнэйнгөө 40 процентые налог болгон түлэхыень хүдэлмэришэдые баадхаха гээшэ гэмтэ муухай хэрэг болоно гээд Гэс Холл мэдүүлһэн байна.

Эзэмдэгшэд хохидолдо ороно

КАИР. (ТАСС). Израилиин эзэмдэһэн газар нютагуудта ябуулга хэдэг Палестинын организацинуудай отрядууд һүүлэй үдэрнүүдтэ бүри эдэбхитэйгээр тэмсэдэг болоо.

«Палестиные сүлөөлхэ арадай фронтын» коммюникее МЕН агентство дамжуулаа. Тэрээн соо иигэжэ хэлэгдэнэ. Энэ организациин партизанууд мартын 16-һаа 19 хүрэтэр Эль-Ауда шадар солдадуудай һуужа ябаһан израиль бронетранспортерые усадхаа, тэрэшэлэн Хорбат Ас-Самра шадар вездеходые гэмтээгээ. Карам Куртаба шадар партизануудай табиһан минэ дээгүүр гаража, Израилиин баһа нэгэ вездеход тэһэрээ.

«Аль-Асифа» гэжэ нүгөөдэ организациин партизанууд Аль-Азир шадар хуурай газарай миннэ тральщигые, зургаан сапёрой һуужа ябаһан вездеходые усадхаа.

М. Мэнсфилдэй мэдүүлгэ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Вьетнамда политическэ гуримшуулга түйлаха талаар эдэбхи багаар гаргаһанайнь түлөө президент Р. Никсониие сенадтахи демократическа олонхидой ударидагша М. Мэнсфилд мартын 20-до шүүмжэлһэн байна.

Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, сенатор иигэжэ мэдүүлээ. Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хэрэгүүдэй талаар сенадай комиссиин заседани дээрэ США-гай оборонын министр М. Лэйрд үгэ хэлэхэдээ, Вьетнамдахи байдал тухай, дайнай саашадаа хэр урагшатай байха тухай «муу мэдээсэл» хэжэ, минии һанаа зобоогоо.

Лэйрдэй хэлэһэн үгэ дээрэһээ хаража үзэхэдэ, «Дайн байлдаае үшөө хоёр жэлдэ үргэлжэлүүлхэ түсэб». Никсонэй правительство зохёоно гээд Мэнсфилд хэлээ. Париждахи хэлсээе эдэбхитэй болгохо зорилгоор хэмжээнүүдые абахыень президентые сенатор уряалһан байна.

Э. Кеннеди үгэ хэлэбэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Американо-хитад харилсаануудай асуудалай талаар национальна комитедэй конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, КНР-ые ООН-до абаха, дипломатическа харилсаануудые тогтоохо тухай Пекинтэй хэлсээ хэхэ шухала гэжэ сенатор Эдвард Кеннеди тэмдэглэһэн байна.

Хитадтай харилсаагаа һайжаруулхын тулада США үүсхэл гаргаха ёһотой. США хадаа консульска харилсаа һэргээхые хүсэжэ байһан тухайгаа соносхохо, стратегическэ бэшэ эд бараагаар худалдаа наймаа хизаарлалгые нэгэ талаһаа усадхаха ёһотой гээд Кеннеди мэдүүлээ. Хитадтай Варшавска хэлсээнүүдые һэргээхэ, буу зэбсэг хуряаха талаар хэлсээндэ КНР-ые хабаадуулха шухала гэжэ сенатор хэлээ.

БУРЯАД УГАЛЗАНУУД

Буряадай уран зурагай искусствын мэдээжэ ажал ябуулагшадай нэгэн, үнинэй уран зурааша, хүүгэдэй уран зохёолшо Филипп Ильич Балдаев буряад арадай эртэ урдаһаа нааша хэрэглэжэ ерэһэн уран гоёолтонууд бологшо угалзануудые суглуулдаг, шэнжэлдэг байна. Эдэ суглуулбаринуудаа автор олон үнгын шэрэтэйгээр альбом болгон хэблэлдэ бэлдэжэ дүүргэбэ.

Манай газетын корреспондент нүхэр Балдаевта хандажа, буряад арадай уран һайханай зохёолнуудай нэгэ һалаа болохо угалзанууд тухай хөөрэжэ үгэхыень гуйһан байна. Тэрэнэй хөөрөөе доро толилдобобди.

АРАДАЙ угалза-орнаментын уран бүтээлнүүдэй үг гарбалайнь түүхэ анар эртэ урда сагһаа эхитэй юм. Энэ хадаа хүнэй ухаан бодол, үгэ хэлэнэй болон ажал, ажаһуудалай хүгжэлтэй нэгэ зэргэ бии болоһон байна. Зурагаар харуулһан эртын уран һайханай бүтээлнүүдые абажа үзэхэдэ, угалза гоёолтонууд хамагһаа түрүүн бии болоо гэжэ элирнэ.

Эртэ урда сагай үеын дошо, булашануудые малтахада олдоһон элдэб багажа хэрэгсэлнүүд дээрэ годируулжа, хээтүүлжэ байгаад һиилэһэн гоёолтотой байдаг. Энэ хадаа эртэ урда үеын манай элинсэг хулинсагуудай уран шадабаритай, гоё һайханда дуратай байһаниие гэршэлнэ бшуу.

1948 ондо гуннуудай буусa малтахада олдоһон шабар лонхонуудай үйрхэйнүүдые эблүүлжэ бүтэн болгохо хүдэлмэри намда даалгагдаа һэн. Тиихэдээ тэрэ лонхонууд дээрэ һиилэжэ бүтээһэн угалзануудые үзөөд, эртэ бадар сагай гуннуудай уран шадабаритай байһыень гайхаа һэм. Хээ угалзануудынь юрын хилбар маягтай болобошье, хэлбэри урлалайнгаа талаар тон нарин нягта байһаниие харахадаа, арадай гар урлал гээшэ дэлхэй дээрэхи бүхы хүн зоной эгээл түрүүшын гоё һайханай бүтээлнүүдынь орнамент-угалзанууд юм байна гэһэн тобшолол хэһэн байнаб.

ЭРХИМ бэлигтэ уран зурааша Ц. С. Сампилов буряад арадайнгаа угалза-орнаментнуудые тон хайхарамжатайгаар суглуулдаг байһан. Тэрэнэй суглууһан арадай уран һайхан бүтээлнүүдэй хэдэн зуугаад зурагууд республикын уран һайханай музейдэ табигданхай. Мүн баруун буряадуудай хуушанай угалза гоёолтонуудай дээжые уран зурааша Г. Е. Павлов суглууһан байха юм. Тиигэжэ минии суглуулбаритай хамта ниитэ дээрээ дүрбэн зуу гаран хэһэг элдэб янза түхэлтэй арадай зохёол — угалзанууд зурагдажа бэлдэгдээ. Гадна профессор Хороших гэгшын Ольхоной, Качугай болон бусад районуудһаа суглууһан буряадай хуушанай 100—150 хэһэг элдэб маягтай угалзанууд Буряадай ниитын эрдэмэй институдай нөөсэдэ бии байха.

Эдэ хэдэн зуугаад хэһэг угалзанууд дотор бэе бэедээ адлишуу түхэл маягтай зурагууд олон байдаг. Гэбэшье эдэнь ондо ондоо районуудһаа олдоһон тула нэгэ зохёолнын бүтээл бэшэ байһаниинь эли. Тиимэһээ түхэл маягаараа адлирхуушье зурагуудай зарим хэлбэриинь өөрсэ байһан тула тэдэниие шалган шэнжэлхэ ябадал тон шухала болоно.

Угалзанууд хадаа байгаалиин элдэб хубилалтануудые холуур түһөөлһэн байдаг. Жэшээлхэдэ: үүлэ, хада, уһанай долги, наранай гэрэл, зэрэлгээ, ургамал, шубуу болон адууһа мал юрэнхылэн зураглажа, гоёолто болгон хэрэглэһэн байха юм. Тиихэдэ «Түмэн жаргалан», «Үлзы», «Бүтүү утаһан» гэхэ зэргэ зурагууд дотор һанаа сэдьхэлэй, философиин удха гаргаһан байдаг гээшэ.

Буряад арадай уран һайхан угалза зохёолнуудай гүнзэгы удхатай байһан тула 1957 онһоо эхилэн эдэниие суглуулжа, олон үнгын шэрэтэйгээр альбом болгон хэблэлдэ бэлдэһэн байнаб. Мүнөө 200 шахуу элдэб угалзанууд хэблэлдэ орохоёо хүлеэжэ байна.

Буряад арадай нимэ гоё һайхан уран бүтээлнүүдэй хэблэгдэн гарахые манай республикын ажалшад, олониитэ хүлеэһээр үнинэй.

ЗАЛУУ ЭХЫН БАЯР

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

Дэлэгдоржиин Цэрэнханда — залуухан монгол эхэнэр. Манай Түнхэнэй аймагтай хилэ залгаһан Монгол нютагтаа ажаһуудаг, ажалладаг. Үри түрэжэ залуу эхэ болохо ойртоһоноо Цэрэнханда баяртайгаар хүлеэдэг байгаа.

«Үхэхэ түрэхэ хоёр адли» гэжэ буряад зоной хуушанай үгэ дэмы бэшэ. Илангаяа залуу эхэнэрэй түрүүшынхеэ нарайлхань ехэнхи ушарта хүндэ хүшэр байдаг. Заримдаа врач-хирургын туһаламжа хэрэглэхэ ябадал тохёолдодог гээшэ. Эгээл тиимэ ушарал Цэрэнхандада тудаа бшуу.

Үхибүүгээ гаргажа ядаад, хүндэ байдалда ороһон энэ залуу эхые Түнхэнэй аймагай түбэй больницада асараа. Совет хүнүүд аха дүү оронойнгоо эрхэтэниие ямбатайгаар хүлеэн абажа, яаралтай туһаламжа үзүүлээ.

Больницын врач-гинеколог Нина Бальбеевагай болон бусад эмшэд мэргэжэлтэдэй халуун туһаламжаар залуу эхын, үхибүүнэйнь ами наһан абарагдаа. Операциин арга хэрэглэгдэһэн байна.

Дэлэгдоржиин Цэрэнханда үхибүүнтэеэ хамта Хэрэнэй больницада 14 хоног соо аргалуулаад, ямаршьегүй элүүр мэндэ гэртээ бусаба.

Залуу эхэ Цэрэнханда, тэрэнэй түрэлхид, айл, аха дүүнэр мэтэ һуудаг хүршэнэр — совет анда нүхэдтөө халуун зүрхэнэй баяр баясхалан хүргөө. Ашата үри — бишыхан басагаяа Баяр гэжэ нэрлээ.

Эмшэд найжанарынь баһал баяртайнууд, эхэ басаган хоёрто энхэ мэндэ, зол жаргалтай ажаһуухыень хусэн юрөөжэ мордохуулһан байна.

Ш. БАЙМИНОВ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Кабанскын аймагай түбэй соёлой байшангай уран һайханай бүлгэмэйхид аймагайнгаа тосхонуудаар таһалгаряагүй айлшалжа, һонирхолтой концерт-наада харуулдаг болонхой. Харин мүнөө тус бүлгэмэйхид уран һайханай харалгада бэлдэжэ байнхай.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ДУУ ХАТАР ХҮНХИНЭНЭ

Шулуугаар шудхамал гоё һайхан шэнэ клуб үнгэрэгшэ намар Хужар тосхондо нээгдэжэ, ганса энэ нютагайхид бэшэ, мүн зэргэлээд байдаг Хэрэн тосхонойшье хүн зон алибаа найр нааданда тэндэ суглардаг болонхой. Хүнүүдэй дурые гансашье гоёор шэмэглэгдэһэн таатай зохид клуб татаа бэшэ юм аабза. Эндэхи залуушуулай дуу хатар, һонин наадан түбхын түрүүндэ тэдэнэй анхарал татаһан байха.

Үдэшэлэн. Баһа шаршаганаса алхалалдаһан хүнүүдэй ойртохо соностоод, клубай үүдэн үе үе болоод лэ нээгдэнэ, хаагдана. Түрүүн ерэгшэд бильярд сохижо сүлөөгүй.

— Хэнээ хүлеэнэбибди? Захалаадхияа,— гэжэ хэншьеб тэбдэнэ.

— Могой-горхонойхидnай ерээгүй ха юм.

Одооншье бүлэг залуушуул ёохороо дууламдаһаар баруун тээһээнь хүрэжэ ерэбэд.

— Үнеэдээ һаажа, һүеэ түшаажа, тиигээд сайлажа, хубсалжа ерэтэрнай энэ болошонол даа,— гэжэ нэгэниинь хүлисэл гуйһаншуугаар хэлэнэ. Һая ерэһэн һаалишад Роза Ильина, Дулма Дашеева, малшад Владимир Дашеев, Жамса Таряшинов, механизатор Валерий Комиссаров, фермые даагша Жэмбэ Якшеев гэгшэд түргэхэн дэгэлээ тайлаһаар лэ, хамтын хоорто байгаадхинад.

— Валера Дулма хоёр дуулагты,— гэжэ хоорой дүүрэхэлээр Туранай совхозой комсомолой комитедэй секретарь Федор Иринцеев программаяа хүтэлнэ.

— Валера, һайнаар дуула. Депутадтай суггаа дуулажа байһанаа бү марта,— гэжэ хэншьеб иогложо, булта эбтэйгээр энеэлдэнэд. Нээрээшье һаяхан үнгэрһэн һунгалтада могой-горхонойхид Дулма Дашеевагай түлөө дуугаа үгөө һэн. Хори гаража ябаһан энэ басаган, түнхэнэйхеэр хэлэхэдэ, зүрхэтэй бэрхэ» хүн байһандаа, улад зоной этигэл найдабарида хүртэжэ, аймагай Советэй депутадаар һунгагдаба ха юм. Дулма ажалдаа хам орохынгоо хажуугаар баһа дуунтай нүхэсэдэг юм. Дуун хүнэй ажабайдал гоёодог гэжэ ойлгоходоо, дуугаа баһа арад зондоо бэлэглэхэеэ энэ репетицидэ үдэр бүхэндэ таһалдангүй ябана гээшэл даа.

— Жамса, «Адуушанай нгаа хатар» гүйсэдхэ...

Жэрбэгэр үндэр бэетэй Жамса Таряшиновта энэ хатарынь угаа таарадаг. Багаһаа мориндо мээхэй байһандаа гү,— юрэдөө энэ хатараа бүхы сэдьхэлээ табижа хатардаг агша. Жамсын һүүлээр бэшэ залуушуул өөһэд өөһэдынгөө номернуудые бэлдэжэ, бүхэли концерт болошоно.

Нигэжэ хүдөөгэй залуушуул үдэшэ бүхэнөө дуу хатартайгаар, хүхюу зугаатайгаар үнгэргэнэ. Эдэнэр агуу багша Ленинэй ойдо зорюулагдаһан хэмжээ ябуулгада бэлдэжэ байхай. Мэнэ, мартын 25-һаа Түнхэнэй аймагта уран һайханай бүлгэмүүдэй харалга эхилхэнь. Энэ ехэ шалгалтада хужарайхид хойгуур байлсахагүй бэзэ.

Л. ТАПХАЕВ.

ХҮМҮҮЖҮҮЛХЫ ХҮДЭЛМЭРЕЭ ҮРГЭДХЭНЭ

Хилганын найман жэлэй һургуулиин эхин классуудай багшанар үхибүүдые хүмүүжүүлхын тула нилээдгүй ехэ хүдэлмэри ябуулна.

Үнгэрһэн вторнигой үдэшэ энэ һургуулиин багша В. М. Ку-Тансайн хүтэлбэри доро эхин классайхидта ба һургуулида ороогүйшүүлдэ зорюулагдаһан «Үзэглэлэй үдэр» гэһэн һонирхолтой үдэшэ үнгэргэгдөө. Энээндэнь багшанар, һурагшадһаа гадна, мүн түрэлхидынь байлсажа, һургуулиин болон һургуулида ороогүй үхибүүдые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ тухай хөөрэлдэһэн байна. Харин һүүлдэнь эхин классуудай һурагшад өөһэдынгөө сээжэлдэһэн шүлэгүүдые уншажа, дуу дуулажа, хатар гүйсэдхэжэ, түрэлхид болон багшанараа һонирхуулаа.

С. УРБАДАЕВ.

Баргажан.

ТОБШОХОНООР

«Комсомольский» совхозой түб — Тэлимбэ тосхондо эдеэ хоолой шэнэ магазин нээгдэбэ.

◆ Баунта. Шэгэ; Улаан-Үдэ болон аймагай нютагуудаар зориһон автомашинануудта тоһо, бензин үгэжэ байдаг станци Нарһата тосхондо нёдондо жэлэй һүүл багаар нээгдээ һэн. Тус станциие таһалгаряагүй хангажа байдаг нүхэд С. Цыренжанова, Е. Виноградова болон бусад нүхэдэй оролдосотой, ажалаар Нарһатын АЗС байгша оной январь, февраль һарануудайнгаа түсэбүүдые холо үлүүлэн дүүргээ.

Ц. Е. СУБАНОВ.

ЭХИР ДҮРБЭН ХУРЬГАН

Дээдэ-Тайлсын совхозой 1-дэхи отделениин хонишон М. Соболевой харууһалдаг эхэ хонидой отарада нэгэ хонин дүрбэн эхир хурьга түрэжэ, эндэхиншүүлые ехэтэ гайхуулаа. Энэ гараһан эхирэй гурбаниинь эрэ, нэгэниинь эмэ, мүнөө бусадһаа амяарлагдаад, тусхай харууһан доро һайнаар түлжэжэ байнхай.

Б. ЛАЙДАПОВ.

Хори.

КРОССВОРД

ХАЖУУ ТЭЭШЭНЬ:

3. Шэлбэһэтэ модон. 5. Бэшүүрэй аймагтахи нютаг. 6. Хүнэй бэеын хуби. 9. Урадхал уһан. 10. Голой бэлшэр. 12. Сабшалангай газар. 14. Ц. Номтоевой поэмэ. 16. Хуушанай зэбсэг. 17. Угай эхин. 19. Шубуун. 20. Хадын хормой. 22. «Монгол кино» «Мосфильм» хоёрой табиһан фильм. 24. Харгы. 25. Минеральна уһан. 27. Суглууһан сэсэг. 28. Һурагшалһан хандалга.

ДЭЭРЭҺЭЭ ДООШОНЬ:

1. Монголой түбэй газетэ. 2. Шэнгэн бодос. 3. Юумэ хэхын тулада урдаа бариһан ушар. 4. Шэлбэһэтэ модон. 5. Гэрэй хуби. 7. Ж. Тумуновай «Нойрһоо һэриһэн талын» герой. 8. Хадын ташалан. 11. Һайхан эхэнэр. 13. Зэдын аймагтахи нютаг. 14. Ороһото ургамалай үзүүр. 15. Буряад арадай эпос. 18. Ажамидаралай шухаг бодос. 20. Эдеэтэ модон. 21. Загаһан. 22. Буряад зүжэг. 23. Спортивна хэрэгсэл. 26. Баймга уһан. 27. Томо мал.

Энэ кроссворд Хэжэнгын аймагай Загаһата нютагта ажаһуудаг ВЛАДИМИР АЮШЕЕВ зохёобо.

ТААБАРИНУУДЫЕ ТААГТЫ

1. Хойноһоо ерэһэн хойбоохон хоёр хүлдөө жороотой.
2. Хии талын адууе хурдан хараар хуряанам.
3. Шэрэмээр ерэдэг шэнхинүүр, Сэнхиртээ сэнгэдэг бүлбэнүүр.

Даши-Дандог ЦЫРЕНЖАПОВ суглуулба.

АБАРГА МОГОЙ

(ПИТОН)

Африка түбиин Гана ороной Адидом гэжэ нютагай таряашад хоёр үнеэгээ алдаһан байгаа. Тиигээд нэгэ үнеэнэйнгээ һэе олоод үзэхэдэнь, тэрэнь абарга могойдо эдигдэһэн хэбэртэй байба. Нүгөөдэ үнеэгээ бэдэрһэн таряашад шугы соо аягүй томо гэдэһэтэй, арба метр ута бэетэй абарга могой олобо. Тэрэнээ алаад, гэдэһыень хахалан гэһээнь, бүтөөр залгигдаһан үнеэн хото соонь байгаа,— гээд «Азия и Африка сегодня» гэһэн журналай 1969 оной 3-дахи номерто бэшэгдэнэ.

ҮБЭЛЭЙ ОЙ СОО.
П. ЯХНОВЕЦКИИН фотоэтюд.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

16 часһаа 18 час хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 16 часһаа «Наука побеждать» гэһэн залуушуулда зорюулагдаһан дамжуулга. 17 часһаа Яхадай телевизионно студиин программа. 18 часһаа «Уран һайханай бүлгэм» гэһэн дамжуулгаар Улаан-Үдын телестуди хүдэлмэрээ эхилхэ. 19 часһаа республикын хүдөө ажахын залуу хүдэлмэрилэгшэдэй суглаанһаа дамжуулга. 19.20 минутаһаа «Фитиль» гэһэн киножурнал. 19.30 минутаһаа 23 час хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 19.30 минутаһаа хоккейгээр дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөн дамжуулагдаха. Эндэ СССР—США-гай командануудай уулзалга харуулагдаха. 21.15 минутаһаа хүгжэм. 22 часһаа «Киногой аяншалгада дуратайшуулай клуб» гэһэн дамжуулга.

Арадай аман зохёолһоо абтаһан шог

НҮГЭЛТЭЙ АСУУДАЛ

Еврейн шажанай эхин һургуулиин багша юртэмсын байгуулагдаһан тухай библиин номнолһоо шабинартаа уншажа үгэбэ. Тиигээд «Бурхан анха түрүүн тэнгэри газар хоёрые бии болгоһон юм» гэһэн бүлэг уншаһанайнгаа һүүлээр, шабинартаа хандажа:

— Мүнөө ухаамсар шаби бүхэнэй асууха асуудал эли болоо бэзэ,— гэбэ ха.

— Ямар асуудал?— гэжэ нэгэ шабинь һураба.

— Оёдолшон үмдэ, самса оёходоо бүдөөр оёдог. Гуталшан — арһаар гутал хэдэг. Теэд бурхан тэнгэриие юугээр бүтээгээ ааб гэһэн асуудал гарана бэшэ аал? Энээндэ библи дотор нигэжэ харюусадаг: бурхан гал уһан хоёрые ниилүүлжэ худхаад, тэрэ холисоороо тэнгэриие бүтээһэн юм,— гэжэ багшань тайлбарилба.

— Гал уһан хоёроо бурхан юугээр бүтээһэн байгаа гээшэб?— гээд шаби асууба.

— Шэмээгүй байгты!— гэжэд багшань ганиран,— нүгэлтэй асуудал табижа болохогүй,— гэһэн гэлэй.

Амаралтын үдэрэй хуудаһан

СПОРТ

МҮРЫСӨӨН ЭХИЛЭЭ

Үнгэрэгшэ субботын үдэр түмэр замшадай соёлой байшан соо боксоор Улаан-Үдэ хотын 1969 оной түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүд эхилбэ.

Тус мүрысөөндэ Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай, хүдөө ажахын, мүн Зүүн-Сибириин технологическа институдуудай болон спортын һайн дуранай бүлгэмүүдэй боксернууд хабаадалсана.

Түрүүшын үдэрэй мүрысөөн 54 килограмм шэгнүүртэй залуушуулай тэмсэлээр эхилээ. Эндэ боксернуудай уулзалга бүхэл гурба-гурбан минута сагтай гурбан раундһаа бүридэхэ байба.

Нэн түрүүн хүдөө ажахын институдай студент Цыбенов, Зүүн-Сибириин технологическа институдай һурагша Зориктуев гэгшэд рингдэ уригдаба. Зориктуев хадаа студентнэрэй дундаһаа 1968 оной СССР-эй чемпион болоһон, нилээдгүй дүршэлтэй нүхэр [...] Мүнөөшье тэрэнэй шала[...] мэргэжэжэ байһые бэл[...] түйлаһан амжалтань гар[...] Удаалуулан тэмсэлээ эх[...] Кауров (багшанарай инст[...]) Агафонов («Спартак») гэ[...] байлдаан шанга сохилто[...] үнгэрөө. Эндэ Кауров ол[...] абажа, нүгөөдэеэ илалан[...]логдюо.

60 килограмм шэгнүүрт[...] луу боксернуудай дундаһаа [...]ша оной республикын че[...] Решетников (үхибүүдэй сп[...]на һургуули) Яковлевые [...] нэр илаа.

Эрэшүүлэй дундаһаа ш[...] Мониев («Локомотив»), [...] («Ажалай резервнүүд») [...] шадабаритайгаар тэмсэжэ [...] дүүлээ илаа.

Мүнөөдэр — мүрысөөнэй [...]шын, гурбадахи үдэр.

Б. ЖАНЧИ[...]

ГУРБАН ЖЭЛЭЙ УДАА[...]

1966 ондо Советскэ Союзай болон Америкын Холбоото Штадуудай спортсменүүд уулзажа, хүнгэн атлетикээр мүрысэхэ болзортой байһан юм. Гэбэшье Америкын засагаархидай гэмээр тэрэ уулзалгын таһалдуулагдаһан тухай манай спортдо дуратайшуул һанана ёһотой.

Байгша оной мартын 14—15-да, гурбан жэлэй үнгэрһэн хойно, Москвагай спортын ордон соо хоёр ороной шэлэгдэмэл шамбай спортсменүүд дахинаа уулзажа мүрысэбэ. Тус мүрысөөн дэлхэйн олохон оронуудай спортдо дуратайшуулай гол анхаралые татаһан байха. Тиимэһээ Югославиин түб — Белград хотодо үнгэргэгдэхэеэ байһан Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө ехэ мүрысөөн һонирхолойнгоо талаар хоёрдохи һуурида түригдэхэ баатай болоһон юм. Жэшээлхэдэ, манай ороной эгээн лэ бэрхэ спортсменүүд американецуудтай мүрысэхэеэ Москвадаа үлэжэ, Белград хото ошоогүй юм.

Москвада үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Болгариин, Польшын, Финляндиин болон ФРГ-гэй спортсменүүд конкурсһоо гадуур хабаадалсаа һэн. Энэ мүрысөөндэ США-гай спортсменүүдые гол түлэб залуушуул түлөөлһэн байна. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр 1972 ондо Мюнхендэ үнгэргэгдэхэ олимпийскэ наадануудта США-гай спортын нэрэ хүндые хамгаалха найдамтай халаан болохо юм ха.

Москвагай мүрысөөндэ США-гай 30 спортсменһээ бүридэһэн делегаци ерээ. Тэдэнэй оройдоол гурбаниинь сагаан шарайтан, бэшэ 27-ниинь негрнүүд байгаа.

США-да спорт эрхилдэг эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд энэ мүрысөө харуулһан үнгэтэ фильм буулгажа үгэхыень совет кинематографистнуудые гуйһан юм.

Энэ мүрысөөнэй дүнгөөр СССР-эй команда урда мэтэ түрүү һуурида хүртөө.

Уралдаанай харгыда США-гай спортсмен, дэлхэйн реко[...] Ч. Грин болон тэрэнэй һу[...] залуу гүйгөөшэ У. Гейнес [...] ехэ амжалта түйлаа. Эдэ [...] рысөөндэ хабаадалсаһан [...] спортсменүүдтэ орходоо [...] наабтар, богони хүлтэй ба[...] гүйхэ зайгаа харбуулһан [...] мэтээр агшаадаг байба. [...] хэдэ, Ч. Грин урилдаанай [...] гони зай болохо 50 метрэ [...] ябахадаа, хэдэ дахин [...] өөрынгөө һурагша У. Ге[...] мүн бусадшье спортс[...] адаглаха һамбаатай ба[...] һүүлэй һүүлдэ эдэ хоёр [...] зурлаада бусадһаа урид [...] ерэһэн байгаа.

Тэрэшэлэн 50 метрэй [...] тай урилдаанда арбан дү[...] тай М. Раллинс шалгарһ[...] Энэ залуухан негр басага[...] тануудые манай басага[...] мэ бэрхээр харайдаггүй[...] гүйхэдөө айхабтар түргэ[...]

Утые харайлгаар ма[...] шуулэй болон эхэнэрнүү[...] мандануул эрхим дү[...] Илангаяа А. Окөрокова-[...] И. Тер-Ованесян, А. [...] Ю. Мороз гэгшэд кома[...] илалтын очконуудые ол[...] гэжэ тэмдэглэмээр.

Дунда ба ута зайнуу[...] даанда манай түлөөлэгш[...] эрхимлээ. Жэшээлхэдэ, [...] нүүдтэ зорюулагдаһан 800 [...] Л. Брагина, 1500 метрэ [...] һан эрэшүүл соохоо М. [...]ский 3 минута 12,6 сек[...] харуулжа, энэ зай соо [...] гаар ороной эрхим дү[...] Тиихэдэ 10. Рыбенко [...] метрэ түрүүлжэ ерээ.

Хүнгэн атлетикээр [...] США гэһэн зунай мүры[...]ша оной июлиин 18—19-[...] боото Штадуудай Лос-[...] хотодо үнгэргэгдэхээр [...]гээ.

В. ЦЫР[...]

мүрысөөндэ хаба[...] СССР-эй спортын [...] СССР-эй суглуу[...] командын [...]

Москва—Улаан-Үдэ.

Лев ПОЛУГАЕВСКИЙ ЧЕМПИОН БО[...]

ВЛАДИМИР. (ТАСС-ай корр.). Гроссмейстер Лев Полугаевский шатараар СССР-эй чемпион болоо. Алма-Атадахи һаяын чемпионадай үеэр илажа гараһан гроссмейстернүүд Лев Полугаевский Александр Зайцев хоёрой хоорондо болоһон нэмэлтэ матч мартын 21-дэ эндэ дүүрэбэ.

Тулюуршаг байдалда ороһон аад, үшөө алдуу гаргаһан Зайцев матчын зургаадахи па[...] дэһэнээ мэдэрээ, урда [...]ража наадагшаяа илал[...]рүүлжэ амаршалаа.

Лев Полугаевский ма[...] 2,5 тоотойгоор шүүжэ [...] байна.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУ[...]

Манай адрес, телефону[...]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора [...] приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. ре[...] 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря [...] отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства [...] 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышле[...] строительства — 61-35, советского строительства и быта [...] культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 6[...] формации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, [...] бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати [...]те Министров БурАССР.

Н-02420. Зак. № [...]